

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YAPAY ZEKÂNIN KAZANIMLARINA YÖNELİK ATILACAK ADIMLARIN BELİRLENMESİ, BU ALANDA HUKUKİ ALTYAPININ OLUŞTURULMASI VE YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ BARINDIRDIĞI RİSKLERİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/235, 837, 1601, 1602, 1800, 1801)

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı

11 Mart 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, Komisyonun şimdiye kadar yaptığı toplantılara, bugün yapay zekâ ve etik temalı toplantı yapacaklarına ve video konferans sistemiyle Japonya'dan sunum yapacak olan Merve Hickok'un yapay zekâ etiği üzerine çalışmalarına ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, video konferans sistemiyle Londra'dan sunum yapacak olan Cambridge Üniversitesi Araştırmacısı Melike Tanberk'in yapay zekâ alanındaki çalışmalarına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, bugün sunum yapacak olan Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ'ın yapay zekânın etik kurallarıyla ilgili çalışmalarına ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, bugün sunum yapan konuklara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Yapay Zekâ ve Dijital Politika Merkezi Başkanı Merve Hickok'un, Merkezlerinin amacı ve çalışmaları, yapay zekânın yararları ve riskleri, yapay zekâ etiği, yapay zekâyâ hazır olup olmadığımız, nelere öncelik vermemiz gerektiği ve tavsiyeleri hakkında sunumu (Video konferans sistemi/Japonya)

2.- Cambridge Üniversitesi Araştırmacısı Melike Tanberk'in, dijital dünya ve bilgi mahremiyetinde çocukların çıkmazları ve alınması gereken önlemler hakkında sunumu (Video konferans sistemi/Londra)

3.- Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ'ın, geçmişten günümüze yapay zekânın gelişimi, yapay zekâdan beklentiler, zayıf yönleri ve etik yapay zekâ konusu hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
YAPAY ZEKÂNIN KAZANIMLARINA YÖNELİK ATILACAK ADIMLARIN BELİRLENMESİ, BU ALANDA HUKUKİ
ALTYAPININ OLUŞTURULMASI VE YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ BARINDIRDIĞI RİSKLERİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/235, 837, 1601, 1602, 1800, 1801)

-----0-----
6'ncı Toplantı
11 Mart 2025 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukukî Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.22'de açıldı.

Komisyon Başkanı Fatih Dönmez,

Komisyonun şimdiye kadar yaptığı toplantılara, bugün yapay zekâ ve etik temalı toplantı yapacaklarına ve video konferans sistemiyle Japonya'dan sunum yapacak olan Merve Hickok'un yapay zekâ etiği üzerine çalışmalarına,

Video konferans sistemiyle Londra'dan sunum yapacak olan Cambridge Üniversitesi Araştırmacısı Melike Tanberk'in yapay zekâ alanındaki çalışmalarına,

Bugün sunum yapacak olan Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ'ın yapay zekânın etik kurallarıyla ilgili çalışmalarına,
Bugün sunum yapan konuklara teşekkür ettiğine,
İlişkin açıklama yaptı.

Yapay Zekâ ve Dijital Politika Merkezi Başkanı Merve Hickok tarafından, video konferans sistemiyle, Merkezlerinin amacı ve çalışmaları, yapay zekânın yararları ve riskleri, yapay zekâ etiği, yapay zekâyâ hazır olup olmadığımız, nelere öncelik vermemiz gerektiği ve tavsiyeleri,

Cambridge Üniversitesi Araştırmacısı Melike Tanberk tarafından, video konferans sistemiyle, dijital dünya ve bilgi mahremiyetinde çocukların çıkmazları ve alınması gereken önlemler,

Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ tarafından, geçmişten günümüze yapay zekânın gelişimi, yapay zekâdan beklentiler, zayıf yönleri ve etik yapay zekâ konusu,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 18.03'te toplantıya son verildi.

11 Mart 2025 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.22
BAŞKAN: Fatih DÖNMEZ (Eskişehir)
BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)
SÖZCÜ: Büşra PAKER (İstanbul)
KÂTİP: Levent UYSAL (Mersin)

----- 0 -----

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, sayın katılımcılar, kıymetli basın mensupları ve saygıdeğer konuklarımız; hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, Komisyonun şimdiye kadar yaptığı toplantılara, bugün yapay zekâ ve etik temalı toplantı yapacaklarına ve video konferans sistemiyle Japonya'dan sunum yapacak olan Merve Hickok'un yapay zekâ etiği üzerine çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Yapay zekânın kazanımlarına yönelik atılacak adımların belirlenmesi, bu alanda hukuki altyapının oluşturulması ve yapay zekâ kullanımının barındırdığı risklerin önlenmesine ilişkin tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis araştırması Komisyonumuzun 6'ncı toplantısını açıyorum.

Önceki toplantılarımızda da hepinizin bildiği gibi, yapay zekâ teknolojisinin bugün itibarıyla geldiği konumu, kabiliyetlerini ve yeteneklerini ilgili kurumlarımızdan, kuruluşlarımızdan, akademisyenlerimizden dinlemiştik. Son toplantılarda da artık tematik konulara geçeceğimizi ifade etmiştik. Yine, ilk tematik konumuzu yapay zekâ ve sağlık konusuyla işlemiştik. Orada da hem Sağlık Bakanlığımız hem akademisyenlerimiz hem de özel sektör temsilcilerimizin değerlendirmelerini ve önerilerini dinleme imkânı bulmuştuk.

Bugün, yine, özellikle yapay zekâ teknolojisiyle birlikte çok sıkça tartışılan "yapay zekâ ve etik" temalı bir toplantı yapacağız ve çok değerli katılımcılarımız var. Bugün 3 değerli katılımcımızı dinleyeceğiz, bunlardan 2'si epey uzakta. Sayın Merve Hickok aslında Amerika'da yaşıyor ama bir görevi dolayısıyla -bildiğim kadarıyla- Japonya'da kendisi. Sağ olsun, davetimizi kırmadı ve seve seve katılacağını ifade etti.

Ben kısaca Sayın Hickok hakkında da bilgi vermek isterim. Yapay zekâ politikası, etiği ve yönetimi konusunda dünya çapında tanınmış bir uzman. Katkıları ve bakış açısı çok önemli. Medya kuruluşlarında; The Guardian, CNN, Forbes, Bloomberg, Wired, Scientific American, Politico, Protocol gibi önemli medya kuruluşlarında görüşleri yer almıştır.

Yine, Merve Hanım araştırma, eğitim ve danışmanlık çalışmaları, yapay zekâ sistemlerinin bireyler, toplum, kamu ve özel kuruluşlar üzerindeki etkisine de odaklanmaktadır. Özellikle temel haklar, demokratik değerler ve sosyal adalete bu çalışmaları kapsamında da odaklanmaktadır. Yine, tabii, birçok ödülün de sahibi Merve Hanım. En son 2021'de Yapay Zekâ Etiğinde 100 Parlak Kadın ve Yılın Sorumlu Yapay Zekâ Lideri 2'ncilik ödülüne de layık görülmüştür. On beş yıldan uzun süre Fortune 100 şirketlerinde de çeşitli üst düzey görevlerde bulundu. Tabii, saymakla bitmiyor ama vaktimiz de kısıtlı. Hiç şüphesiz Merve Hanım'ın görüşlerinden bugün istifade edeceğiz diyerek ben sözü Merve Hanım'a bırakıyorum.

Merve Hanım, tekrar merhaba, hoş geldiniz. Sanırım Japonya'da saat epey ilerledi, "iyi geceler" diyeceğiz herhâlde size. Biz henüz daha öğleden sonra modundayız, henüz daha akşamı yapmadık.

Söz sizde Merve Hanım, sizi dinliyoruz.

III.- SUNUMLAR

1.- Yapay Zekâ ve Dijital Politika Merkezi Başkanı Merve Hickok'un, Merkezlerinin amacı ve çalışmaları, yapay zekânın yararları ve riskleri, yapay zekâ etiği, yapay zekâyâ hazır olup olmadığımız, nelere öncelik vermemiz gerektiği ve tavsiyeleri hakkında sunumu (Video konferans sistemi/Japonya)

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Öncelikle çok teşekkür ediyorum. Dediniz gibi burada gece geç saatler ama bu Komisyonda konuşmak, fikirlerimizi paylaşmak, sorularınızı cevaplayabilmek benim için gerçekten bir onur, çok teşekkür ediyorum ilk önce.

Benim birkaç tane slaytım var, hemen onları paylaşayım, zamanınızı çok daha fazla almadan başlayayım.

Sayın Başkan, kıymetli vekiller, kıymetli katılımcılar, basın mensupları; öncelikle "Center For AI and Digital Policy" Yapay Zekâ ve Dijital Politikalar Merkezini burada temsil etmekten çok büyük mutluluk duyuyorum ve çok büyük onur duyduğumu da ifade etmek isterim. Nazik davetiniz için heyetinize çok teşekkür ediyorum tekrar.

Dediğiniz gibi bugün Tokyo'dan katılıyorum, normalde Amerika'da Michigan'da yaşamaktayım. Yapay Zekâ ve Dijital Politikalar Merkezimiz ise Washington DC'de bağımsız araştırma ve eğitim yapan bir kurum. Merkezimiz yapay zekâ politikalarının etik, toplumun her kısmına değer verecek, demokratik değerleri ve insan haklarını koruyacak şekilde geliştirilmesi üzerine global olarak çalışmakta. Hem Amerikan Hükûmetine hem dünya çapında farklı ülkelere hem de uluslararası organizasyonlara destek veriyoruz. Bu arada ben Türkçem için de ayrıca özür diliyorum, çok akıcı olmasa da.

Merkezimizin birinci amacı yapay zekâ politikalarını öğretmek. Geçtiğimiz beş sene boyunca 120'den fazla ülkeden binden fazla profesyonelinin bu konuda eğittik. Bunların içinde avukatlar, akademisyenler, yazılımcılar, kamu çalışanları gibi farklı mesleklerle mensup insanlar var. Bunlardan 50'si, hatta 50'den fazlası Türkiye'de bulunmakta ve inanılmaz değerli, başarılı ve bu

konuda tutkulu arkadaşları eğittik ve hâlâ bünyemizdeler. Ben ayrıca kasım ayında Türkiye'de farklı eğitimler de verdim. İlk KADEM, Kadın ve Demokrasi Derneği davetiyle Kadın ve Adalet Zirvesi'nde çok güzel diyaloglarımız oldu, çok başarılı bir zirve geçirdik. Gelecek hafta KADEM'le beraber bu çalışmalarımızı, diyaloglarımızı New York'a, Birleşmiş Milletlere taşıyoruz beraber. İkincisi, Demokrasi Araştırmaları Merkeziyle İstanbul ve Ankara'da 2 farklı eğitim verdik ve yaklaşık 75 sivil toplum ve özel sektör temsilcisini yapay zekâ olanakları ve yapay zekâ etiği üzerine eğittik. Bu konuda gerçekten çok büyük ilgi var Türkiye'de. Birçok farklı kurum, dernek ve özel kurum da bu eğitimleri, inisiyatifleri devam ettiriyor. Bizim için de çok önemli bir alan.

İkinci amacımız, yapay zekâ politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması üzerine. Bu konuda uzun yıllar farklı uluslararası kurumlara yapay zekâ politikaları uzmanı olarak destek verdik dediğim gibi, Türkiye'nin de üyesi olduğu ya da kabul ettiği birçok politika ve girişimin oluşturulmasında yer aldık. Hâlihazırda da bu uygulamaları ve prensipleri uygulamaya geçirmeleri için çalışıyoruz. Bunlardan birkaç tanesi: OECD Yapay Zekâ Prensipleri, Avrupa Konseyi Yapay Zekâ Konvansiyonu, Birleşmiş Milletlerin de farklı kararları, komisyon çalışmaları; UNESCO Yapay Zekâ Etiği Tavsiye Kararı ve son olarak Hiroşima Yapay Zekâ Süreci ve Avrupa Birliği Yapay Zekâ Kanunu.

Bu arada, yeri gelmişken, özellikle Avrupa Konseyi Yapay Zekâ Konvansiyonu yazılım sürecinde dört beş sene beraber çalışma şansım olan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ve Dışişleri Bakanlıından oluşan delegasyonda beraber çalıştığım Türk arkadaşlara da çok teşekkür ediyorum. Biz bu süreç boyunca, birkaç sene boyunca burada sivil toplumu temsil ettik, ülke delegasyonlarıyla çalıştık ve burada, Türkiye'nin yurt dışındaki güçlü katkılarından dolayı tebrik ediyorum ve teşekkür ediyorum gerçekten. Sivil topluma da çok destek vererek yurt dışında bu farklı girişimlerin oluşturulmasında yer aldılar, beraber yer aldık.

Aynı zamanda, 2023 Mart ayında, neredeyse iki sene önce ben Amerikan Kongresinde de yapay zekâ üzerine ilk oturumda bilirkişi olarak Kongreye bilgi verdim. Şu anda yaptığımız gibi, yapay zekâ üzerine tartışan bir komisyonda Amerika'nın yapay zekâ devrimine hazır olup olmadığını tartıştık. Buradaki soruya benim cevabım "Hayır, şu anda meydana gelen hızlı değişimlerin sonuçlarını yönetmek için gerekli olan tedbirlere, yasalara, kamu eğitimine ya da hükûmet uzmanlığına sahip değiliz." idi; bu, 2023 yılında Amerika içindi. Bana bugün benzer bir soruyu bu Komisyonda sorarsanız Türkiye için de cevabım benzer olacaktır. Bu nedenle, Komisyonun kurulmasından çok mutluyum, bir sonraki adımlarda da güzel adımlar olacağını düşünüyorum.

Peki, neden "Hazır değiliz." diyorum? Çünkü yapay zekâ hayatımızda birçok konuda karar vermek için hâlihazırda kullanılıyor ve daha problemlisi, nerede, ne zaman, nasıl kullanıldığını bilmiyoruz. Sizin hakkınızda yapay zekâyla bir karar verilmiş olabilir ama bunun hangi şartlarda verildiğini bilmiyoruz. Ben Sayın Komisyon üyelerine soruyorum: Gün içinde bir tüketici, bir kullanıcı ya da vatandaş olarak sizin bilgilerinizle kim, nasıl, nerede karar veriyor; biliyor musunuz? "Biliyorum." diyorsanız yüzde 100 emin misiniz? Ben şahsen bilmiyorum ama yapay zekâ hayatımızın her alanında.

Ek olarak, algoritmaların nasıl karar verdiğini, hangi veriyi kullandığını ya da kimlerin bu sistemlerin dizaynında söz hakkı olduğunu bilmiyoruz. Dijital çağın yükselişiyle beraber etkileşim, iletişim, hatta yönetim biçimlerimiz hızlı dönüşümler geçiriyor. Bu gelişmeler arasında sosyal medya ve ardından yapay zekâ hayatımızı ciddi ölçüde değiştirmiş durumda. Bu değişimler devam edecek, öngöremediğimiz süre boyunca devam edecek ve bu sosyoteknik sistemlerin bilgiye nasıl eriştiğimizi, nasıl öğrendiğimizi ve nasıl karar verdiğimizi etkilediklerini hâlâ araştırıyoruz.

Dediğim gibi, yapay zekâ hayatımızın her alanında dokunuyor ve bu sistemler ne tür haberler göreceğimize, ne tür fikirlere maruz kalacağımıza; işe alım, eğitim, sigorta, kredi, kolluk kuvvetleri ve danışmanlık konularında karar vermek için kullanılıyor.

Bu slaytın başında gördüğünüz gibi "ile" kelimesinin özellikle altını çizdim. Yapay zekâ kendi kendine ortaya çıkmıyor; biz kurumlar, şahıslar ve şirketler olarak nerede ve nasıl kullanacağımıza, hangi veriyi baz alacağımıza ve kimin değerlerini ön plana çıkaracağımıza karar veriyoruz. O yüzden, her ne kadar bu sistemler çok kompleks olsa da arkasında hâlâ insan kararları var ve insanların verdiği kararların üzerine kurulmuş sistemler. Bu önemli bir konu çünkü bizi daha sorumlu ve daha etik hareket etmeye yöneltmeli ve ihtiyacımız olan kanuni çerçeveleri de bu konuda uygulamamız gerekmektedir.

Yapay zekânın vaatlerinden yararlanmak istiyoruz, hepimiz istiyoruz ama bunlardan yararlanmak istiyorsak doğru anlamamız çok önemli. Ben bunun neden önemli olduğunu göstermek için birkaç tane manşeti bir araya getirdim son birkaç senedir öne çıkan manşetlerden. Mesela yapay zekâ sistemleri kadınlara, yaşlılara, engellilere, etnik ve dinî azınlıklara karşı daha ön yargılı ve negatif kararlar veriyor. Bu konuda birçok vaka var. Ben özellikle Apple, Goldman Sachs'ın ortak kredi kartı haberini görmek...

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Merve Hanım, biz şu anda sizin sesinizi alamıyoruz. Biraz bekleteceğiz, bir teknik sorun var.

Duyuyor musunuz? Şu anda bir teknik sorun var, aşmaya çalışıyoruz. Belki bizim sesimiz gidiyor olabilir.

Merve Hanım, şimdi, teknik arkadaşlar bizim tarafta bir sorun olmadığını, sizin tarafta bir sorun olabileceğini değerlendiriyorlar. Acaba bir kontrol etme imkânınız var mı?

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Şimdi geliyor mu?

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Şimdi geldi, evet. Bir daha tekrarlırsanız, şu anda...

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Aynı zamanda, yüz tanıma sistemleri büyük hata oranlarına eğilimli, özellikle daha koyu tenli insanlar için. Bu durum anlaşılmadan güvenlik kuvvetleri tarafından kullanıldığında insanların haksız yere tutuklanmasına yol açabiliyor. Kontrollü ve güvenli olmadan kullanılan yapay zekâ sistemleri hasta tedavilerinde ciddi kalite farklarına yol açabiliyor. Devletlerin kendi kullandığı bazı sistemler, yapay zekâ sistemleri insanların hayatlarını altüst edebiliyor. Bunun bir örneği -belki biliyorsunuzdur- Hollanda'da, Hollanda Vergi Kurumunun kullandığı bir algoritmanın binlerce insanı, ağırlıklı göçmenleri yanlışlıkla vergi kaçakçısı olarak işaretlemesiydi. Binlerce insanın iflasına, ailelerin parçalanmasına yol açtı ve bu skandal sonunda Hollanda Hükûmetinin de istifasına kadar gitti. Benzer skandalları ABD, Avustralya, İsveç ve Fransa'nın kamu kurumlarında da görüyoruz. Ağırlıklı olarak risk profil algoritmalarında karşımıza çıkıyor.

Peki, neden "Tedbirlere ihtiyacımız var." diyorum? Neden bugün burada etikten bahsediyoruz, olası negatif etkilerinden bahsediyoruz? Çünkü yapay zekâ, temelinde veri kalitesine bağlı, istatistikî bir model ve olasılıkları yansıtıyor. Veri ne kadar

kaliteli ve temsilci ise sonuçları da o kadar başarılı, o kadar güvenilir. İstatistiksel bir model, kendi kendine bir karar vermiyor, data içindeki trendler, "pattern"ler nelerse onları karşımıza çıkarıyor ve olasılıkları yansıtıyor; bize kesin bir cevap değil, bir olayın hangi olasılıkla olma ihtimalinin olduğunu gösteriyor.

İkinci olarak, veri setleri gerçek durumu yetersiz bir şekilde temsil ediyor olabilir ya da veri setleri içinde ön yargılı, zararlı, yasa dışı içerikler olabilir. Bu yüzden, daha önce de dediğim gibi, veri setlerinin kalitesi ve gerçek durumu nasıl temsil ettiği çok önemli. Yapay zekâ algoritmaları, doğaları gereği veya tasarım seçimlerinden dolayı çok karmaşık olabilir. Neden bunu ayrı gösteriyorum? "Doğaları gereği" dediğimde, mesela "deep learning" derin öğrenme, makine öğrenmesi gibi sistemler ya da yeni, üretken yapay zekâ sistemleri çok kompleks sistemler, hangi kararı algoritmanın neden verdiğini çok rahat bilemiyoruz ama bazen bu kompleks sistemler dizayn kararlar üzerinden de olabiliyor. O yüzden bu kompleksiteyi ve karmaşıklığı özellikle anlamamız gerekiyor ve hangi durumda hangi sistemleri, yapay zekâ sistemlerini kullanmamız gerektiğine dikkat etmemiz gerekiyor.

Algoritmaların sonuçları ve performansı zaman içinde de değişebiliyor. Bu algoritmalar tam kullandıkları veriler sonucu sonuçlarını değiştirebiliyor. Veri kalitesi ya da verinin temsil ettiği şeyler zaman içinde değiştikçe bunların sonuçları da değişebiliyor. Siz mesela bir kurumda tamam, bu yapay zekâ sistemini ilk kullandığınızda "Belirli bir başarı oranı var." deseniz bile zaman içinde maruz kaldığı verilerle beraber sonuçları da değişebiliyor. Aynı zamanda algoritmalar kötü niyetli aktörler tarafından manipüle edilebiliyor ya da yasal olmayan amaçlar için kullanılabilir. Özellikle üretken yapay zekâ sistemlerinde bunu daha çok görmeye başladık.

Son olarak algoritmik kararların hızı ve kapsamı çok sayıda insan ve kurumu aynı zamanda etkileyebiliyor. Burada mesela insan işe alım sistemlerinden örnek vereyim; siz bir işe alım uzmanı olarak günde 30-40 tane öz geçmişe bakıp karar verebiliyorsanız, bir yapay zekâ sistemi saniyede binlerce öz geçmişe bakıp aynı kararı verebiliyor. Eğer hatalı bir sistemse de binlerce kişiyi birkaç saniye içinde etkileme ihtimali var.

Peki, biz yapay zekâ teknolojisinin toplumlara önemli faydalar sağlayabileceğine inanıyoruz, bu sistemlerden faydalanmak istiyoruz ama bize bu bilgiyi daha önce görülmemiş hızlarda veriyi iç yollarla işleme olanağı sağlıyor. Günümüzün birbirine bağlı ve veri odaklı dünyasının karmaşıklığında gezinmek için daha rahat bir ortam sunuyor. Doğal kaynakları israf etmeden araştırma ve fikirleri simüle etmemize olanak sağlıyor. Kendimizi ifade etmemize, fikirleri paylaşmamıza yardımcı olabiliyor. Çok az teknoloji hayatımıza bu kadar hızlı nüfuz edip, insan onurunu, özerkliği, adaleti, insan haklarını bu kadar etkileyebilecek ve bu kadar sonuç ortaya çıkarabilecek bir teknoloji. Bu nedenle faydalarından yararlanmak isterken bazı prensiplerle ilerlememiz gerekiyor. Bunların teker teker üzerinden geçmeyeceğim, zamanımız kısıtlı olduğu için ve slaytlar hâlihazırda elinizde olacağı için. Bu prensiplerin çoğu zaten Türkiye'nin hâlihazırda kabul ettiği yönetim belgelerinde, yapay zekâ stratejisinde de bulunmakta ancak önemli olan şu anda bulunduğumuz noktada bunları uygulayabiliyor muyuz, kanunlara yansıtıyor muyuz, bunlara bakmamız gerekiyor.

Bizim merkez olarak, dediğim gibi, misyonumuz yapay zekâ ve dijital politikalarının daha iyi, daha adil, daha hesap verilebilir toplumu teşvik etmesi ve teknolojinin temel haklara, demokratik kurumlara ve hukukun üstünlüğüne dayalı, geniş sosyal katılımı teşvik eden bir dünya yaratmasını istiyoruz. Bu konuda her sene 80 ülkeyi analiz ediyoruz. 80 ülkenin yapay zekâ ve demokratik değerler endeksinde stratejilerine bakıyoruz. 2020 yılında endeksin ilk baskısını yaptık, nisan ayında, gelecek ay 5'inci baskı, 2025 baskısı çıkacak. Çalışmamız dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde yapay zekâ politikalarının araştırılmasını ve belgelenmesini gerektiriyor. İndeks ülkelerin taahhütlerine sadık kalmaları, hâlihazırda bulunan planların uygulanması ve yapay zekânın güvenilir ve insan merkezli olmasını sağlamayı teşvik ediyor. 12 tane sorumuz var, her ülkenin yapay zekâ politikalarını ve stratejilerini bu 12 soruya göre analiz ediyoruz ve bir sıralamaya koyuyoruz. Türkiye son endeksimizde 5 kademenin 3'üncüsünde yer almakta. Stratejisinde de öne çıkardığı prensipler olsun, uluslararası yapay zekâ yönetim çalışmalarına katkıları olsun, birçok başarılı adım var. Ancak bunların uygulanmasında ve hayata geçirilmesinde daha yapılacak dediğim gibi uygulamaya yönelik çok fazla yapılabilecek şeyler var.

Son slayt olarak özet geçmem gerekirse, başlangıçta sorduğum soruya geri dönüyorum. Hazır mıyız? Nelere öncelik vermeliyiz? Sizlerle naçizane fikirlerimi paylaşmak istiyorum burada. Avrupa Yapay Zekâ Kanunu'nun devreye girmesiyle beraber Türk şirketleri bu kanuna tabi olacak. Mevzuat uyumluluğu için birçok çalışma var hâlihazırda, bunları biliyorum ancak Türkiye'nin kendi veri mahrumiyeti kanunları ve tüketici hakları mevzuatının da bu hakları koruyacak şekilde güncellenmesi gerekiyor. Yapay zekâ kullanarak tüketici manipüle edilirse, yapay zekâ bazı ürünler hakkında yanlış bilgi aktarırsa, tüketici bu ürünler nedeniyle zarara uğrarsa önünde nasıl bir süreç var? Koruma mekanizmaları nelerdir? Tüketicinin ve vatandaşın hakları nelerdir ya da bir "deepfake"le sizin repütasyonunuz etkilendiğinde ya da "deepfake" kullanılarak kimliğiniz çalındığında nasıl bir karşılık verebiliyoruz? Nasıl haklarımız var? Yeni üretken sistemlerin ortaya çıkardığı risklerin hepsine bu kanunlar hâlihazırda cevap verebiliyor mu?

Kanunlarda değişiklik yapılırken yargıda da eğitim şart. Bu diğer ülkelerde de baktığımız gibi, yapay zekâ, dediğim gibi, çok komplike sistemler. Bunların yargıya geldiği noktada ya da insan haklarını, tüketici haklarını korumak için yargıya geldiği noktada bu yargı eğitimi de çok önemli. Bu haklar çiğnendiğinde avukatlarımız, yargıç ve hâkimler bu konularda yeterli bilgiye sahip mi?

Diğer bir konu, kanuni değişikliklere baktığımızda, dediğim gibi, Türkiye Avrupa Konseyi üyesi ve Yapay Zekâ Konvansiyonu'na son dört beş senedir çok ciddi katkılarda bulundu. Konvansiyonu imzalayıp hayata geçirmek için öncü ülkeler arasında yer alma ihtimali var, şansı var şu anda. Umuyorum en kısa zamanda da imzayı görürüz.

İkinci grup tavsiyeler de insan kaynakları, teknik altyapı, veriye erişim ve yapay zekâ yaratılması ve kullanmasını teşvik edecek tedbirler üzerine. Hâlihazırda Türkiye'nin yapay zekâ stratejisi ve eylem planı bulunmakta. Bu konularda Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı birçok önemli adım atıyor ve bildiğim kadarıyla Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bakan yardımcıları ve kurum başkanlarından oluşan bir yönlendirme kurulu var. Ancak bunların çok hızlı ve odaklı bir şekilde ilerlemesi gerektiğini düşünüyorum. Bazı ülkeler yapay zekâ stratejilerini dinamik olarak iki senede bir,

neredeyse her iki senede bir revize ediyorlar ve kurumlarını stratejinin uygulanması için çok teşvik ediyorlar daha hızlı reaksiyon gösterebilmek için.

Yapay zekâ kendisi çok hızlı ilerleyen bir teknoloji ve bu konuda yetkin kişiler geliştirmek, yetiştirmek ve faydalanmak için kaybettiğimiz her gün ciddi bir kayıp. Bu tek bir sektörün ya da tek bir aktörün devlet olsun ya da özel sektör olsun tek başına ilerletebileceği bir efor değil. Dünya çapına baktığımızda bütün stratejilerde en önemli nokta devlet, özel sektör ve yüksek eğitim kurumları arasındaki yaygın ve derin iş birliği. Bunun en güzel örneklerini Amerika'da ve İngiltere'de görüyoruz. Özellikle Amerika burada ortaya çıkıyor, öncü yapay zekâ sistemleri ağırlıklı olarak bir ülkede çıkabilir, mesela Amerika'da ortaya çıkmış olabilir ama süre içinde avantaj hangi ülkede olacak? Uzun vadeye baktığımızda bir ülkenin ekonomik gelişmesi bu teknolojileri nasıl etkiliyor? Ne kadar yaygın ve ne kadar derin ekonomiye yansıyor, buna bakmak gerekiyor. Mesela, otomotiv teknolojisine bakarsanız tarihte ilk başta Amerika'da çıkıyor, orada başlıyor ama uzun döneme baktığımızda Avrupa, Almanya ya da Japonya gibi ülkeler zaman içinde çok daha başarılı oluyorlar. İlk inovasyonu yapmamış olsalar da zaman içinde "defusion" dediğimiz yaygınlaşma ve derinleşme alanında daha öndeler.

Yapay zekâ sistemleri aynı zamanda altyapı da gerektiriyor. Bu konuda üretici yapay zekâ sistemleri, modelleri özellikle çok ciddi bilgisayar gücüne ihtiyacı var. Eğitim kurumları; bu, sadece Türkiye'de değil, Amerika da olsun, Japonya da aynı problemleri yaşıyor. Eğitim kurumlarının bilgisayar gücüne, veri setlerine erişimi çok problemli. Bu yüzden her ülkede devlet desteğine bakılıyor. Açık ve kullanılabilir veri tabanları da çok kritik. Hâlihazırda burada Dijital Dönüşüm Ofisi ve TÜİK'in üzerine çalıştığı bir veri paylaşımı projesi var, ulusal veri stratejisi hazırlanıyor ama bu çalışmaların da dediğim gibi hızlanacağını umuyorum ve son olarak kamu kurumlarında yapay zekâ bilgi ve bilincinin artırılması da çok önemli. Dediğim gibi, diğer ülkelere de baktığımızda, stratejilere ve uygulamalara baktığımızda yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesi olsun, satın alması olsun, satın alındıktan sonra yönetilmesi olsun kurumların ciddi bir kapasiteye ihtiyacı var. Yargı eğitiminde olduğu gibi kamu kurumlarında da bu bilincin artırılması çok önemli.

Ben burada bitiyorum sözlerimi. Sorunuz varsa cevaplandırabilirim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Komisyonumuz adına çok teşekkür ediyorum Merve Hanım bu değerli bilgileriniz için, doyurucu bilgileriniz için. Hakikaten son derece önemli hususlara parmak bastınız. Sunumunuzda da ifade ettiğiniz gibi bu teknolojinin yararları olduğu kadar, insanlığa yeni fırsat pencereleri sunduğu kadar riskleri de var, sizin tabirinizle tehdit altında olan alanlar da var. Şimdi, aslında, klasik yaklaşım "Yeni teknolojik ürün ve hizmetlerde de genel etik kurallarla ilerlenebilir." şeklindeydi ama bu yeni teknoloji, sanki sizin konuşmanızdan da biraz onu çıkarıyorum, genel etik kurallar bu teknoloji için yeterli olmayabilir. Bu iş için özel etik kurallara ihtiyaç olabilir gibi anladım. Hakikaten böyle mi düşünüyorsunuz ve bu etik kurallar belli bir yaptırım gücüne erişebilmesi için yasa seviyesinde olmalı mı? Bunu öğrenmek istiyorum. Bir de bu alanda sizin deneyiminiz fazla olduğu için, bu kuralları yasa seviyesinde ulusal parlamentolarından geçiren ülkeler var mı?

İlk soruyu ben sormuş olayım, sonrasında da yine, Komisyon üyesi arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Buyurun Merve Hanım.

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Çok teşekkür ediyorum.

Son sorunuzdan başlayayım ilk önce. Evet, bunları parlamentolarından geçiren ve yasa hâline getiren birkaç tane ülke var. Hâlihazırda Avrupa Birliğini zaten hepimiz biliyoruz, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Kanunu'nu, buna ek olarak Brezilya'da, Güney Kore'de, Çin'de yapay zekâyı odaklı kanunlar geçmiş durumda. Amerika'ya bile baktığınızda hem federal hem de eyalet çapında, özellikle şu an eyalet çapında birçok yapay zekâ kanunları önümüze çıkıyor ve birçoğu hâlihazırda etkin durumda. Amerikan Kongresinde de bunlar şu anda tartışılıyor ve her iki partinin de beraber çalıştığı, ortak çalıştığı kanun tasarıları var. Burada "Gerçekten kanunlar gerekli mi, nasıl olmalı?" diye baktığımızda, ben Amerika örneğini vereyim burada, halihazırdaki kanunlar, bunlar, eşitlik kanunu olsun, tüketiciyi koruma kanunu olsun, güvenlik kanunu olsun, hâlihazırdaki kanunlar nereye kadar bu sistemlerin risklerini karşılayabiliyor, cevaplayabiliyor? Geri kalan riskleri nasıl cevaplayabiliriz, onlara nasıl karşılık verebiliriz, ona bakıyoruz. Mesela, Amerika'da insan hakları ve sivil haklar kanunları çok güçlü. Aynı zamanda tüketici kanunları da çok güçlü ve tüketici kanunlarını ilerleten "Federal Character Commission" dediğimiz bir kurum var. Ekmek satan bir şirket olsun, yapay zekâ satan bir şirket olsun, bir şirket, bir ürün için içinde olduğu sürece bütün tüketici haklarına bakan bir kurum var. Bunlar çok güçlü kanunlar hâlihazırda ve yapay zekâ sistemlerinin yarattığı, ortaya çıkardığı riskleri karşılayabilecek durumda ama bazı alanlarda mesela "deep web" dediğimiz alanlarda şu anda hâlihazırda karşılayan bir kanun yok, ona eşleştirilecek bir kanun yok ya da yapay zekâ sistemlerinde şeffaflıktan bahsediyoruz. Hâlihazırda Amerikan kanunlarında şeffaflığı zorunlu kılacak bir kanun yok. Mesela, bir yapay zekâ sistemi ortaya konduğunda, kullanıldığında "Burada bir yapay zekâ sistemi kullanılıyor." diyecek bir zorunluluk yok ya da "Kullanılan yapay zekâ sisteminin mantığı budur. Şu şu şirket tarafından kullanılmaktadır." ya da "İçindeki data tipleri bunlar." gibi şeffaflık yaratacak kanunlar henüz yok, onlara bakıyorlar yeni kanunlar için. Bir de "human oversight" dediğimiz, çok kritik konularda karar veren, çok kritik konularda kullanılan yapay zekâ sistemleri varsa burada tamamen otomatik olarak yapay zekâ sistemine değil, arada bir insan kontrolü, bir insanın o zincirin içinde olmasını gerektiren kanunlara bakıyorlar. Türkiye'de de baktığınızda hâlihazırdaki kanunlar nerede? Veri mahremiyeti olsun, tüketici kanunları olsun, eşitlik kanunları olsun ne kadar karşılayabiliyor, hangi riskleri hâlâ açıkta? Onlara bakmak gerekiyor sanırım.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyorum Merve Hanım.

Şimdi soru taleplerini karşılayacağım. Öncelikle sözü Van Milletvekili Zülkuf Bey'e veriyorum.

Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim. Ben özellikle sizleri, Komisyon üyelerini ve katılımcıları selamlıyorum ve Sayın Hickok'a da çok teşekkür ediyoruz sunumları için.

Açıkçası ben dinlerken de baştan itibaren kafamızdaki birçok soru işaretinin cevabını kendisinden aldım. Birçoğumuzda mevcut olan yapay zekâyı ilgili tereddütleri kendisinin de yaşadığını gördük ve özellikle soracağım sorulardan biri Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası'yla ilgiliydi. Sayın Başkanın da sorması üzerine sorumu tekrarlamıyorum ama üç ayrı soru soracağım.

Birincisi: Sunumunuzda endeksten söz ettiniz ve Türkiye'nin üçüncü orta derecede olan bir seviyede olduğunu ve sürekli takip edildiğinden söz ettiniz. Tabii, bunun sebeplerinden de söz ettiniz. Özellikle uygulamada yaşanan sorunlardan söz ettiniz ve Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası'yla ilgili Türkiye'nin daha fazla bir adım atması gerektiği ve daha farklı bir yaklaşım ortaya koyması gerektiğinden söz ettiniz. Benim soracağım soru, bu endekste birinci sırada yer alan, Kanada, Japonya, Kore, Kolombiya gibi ülkelerin herhangi bir uyguladıkları yapay zekâ yasası ya da uygulamada uyguladıkları, esas aldıkları temel ilkeler, etik ilkeler var mı? Birinci derecede olmalarını sağlayan nedir? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: Sunumunuzda hiç söz etmediğiniz bir konu. Yapay zekâların herhangi bir bilince sahip olup olmadığı ya da gelecekte herhangi bir bilince sahip olup olmayacağı hususu. Tabii, söz ederken birçok bilinmezlikten de söz ettiniz dolayısıyla "Henüz sadece Türkiye değil, dünya hazır değil." dediniz buna ama bu yapay zekânın hızla gelişen bir teknoloji olması ama öbür tarafta da bir bilince sahip olup olmadığı noktasında da ciddi tartışmaların ve araştırmaların olduğu bir süreci de yaşıyoruz. Siz, bu yapay zekânın herhangi bir bilince sahip olup olmadığı hususunda ne düşünüyorsunuz ya da ya da gelecekte bununla karşı karşıya kalacak mıyız?" sorusunu da yöneltmek istiyorum. Hani "machine learning" dediğimiz makinelerin öğrenmesi meselesi gelecekte karşılaşılabileceğimiz bir husus mu? Ki sizin bakış açınızla hazır değilken, buna nasıl hazır olacağız ya da nasıl hazır olmalıyız, neler yapmalıyız?

Bu sorunun paralelinde, üçüncü sorum da -tabii, bunu daha önce sormuştum Sayın Başkanım, Komisyon üyeleri hatırlar- Amerika'da yapılan bir simülasyon vardı ve daha sonra bunu sanırım Pentagon inkâr etmişti böyle bir simülasyonun yapılmadığı şeklinde; sanırım bu sorunun cevabını net olarak sizden alabiliriz, gerçekten Amerika'da bu simülasyon yapıldı mı, yapılmadı mı? Bu "drone"ların yapay zekâyla yönlendirilmesine yönelik bir simülasyondan bahsediyorum; bu simülasyon gerçek miydi, değil miydi? Çünkü orada yapay zekâ "drone"ların talimat dışına çıkarak talimat vereni imha ettiği bir simülasyondan söz ediyoruz, buna dair bir bilgi sahibiyse bir paylaşımda da bulunursanız seviniriz.

Son olarak, işin etik, insan hakları ve ahlaki değerler noktasındaki yaklaşımınız noktasında -emin olun- hepimiz aynı endişeleri taşıyoruz, önerilerde bulundunuz ama Türkiye'ye Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası'nın da yeterli olmayacağını düşünecek olursak -hani, öneriniz noktasında söylüyorum- ekstra önereceğiniz bir husus var mı ya da bu Komisyonun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonunun özellikle etik değerler, insan hakları, ahlaki değerler noktasında nasıl bir yaklaşıma sahip olması gerekiyor? Sorularım bunlar.

Sunumlarınız için tekrardan teşekkür ediyorum, vaktinizi de alacağız.

Ben tekrardan teşekkür ederim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkürler Zülküf Bey.

Merve Hanım, inşallah, soruyu tam anlayabildiniz, duyabildiniz.

Buyurun, söz sizde.

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Duydum, not aldığım kadarıyla cevap vereyim: İlk başta endeksten bahsedeyim; endekste 1'inci sırada ya da 1'inci klasmanda olan ülkeler neden 1'inci sıradalar? Bizim burada herhangi bir kanuna "Bu ülke bu kanuna uymalı." gibi bir ön yargımız yok. Mesela "Türkiye, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Kanunu'yla uyumlu olmalıdır." gibi bir değerlendirme yapmıyoruz. Baktığımız şeyler, 12 tane soru var dediğim gibi, 12 sorunun ilk 2'si insan hakları üzerine, diğer 2 tanesi OECD yapay zekâ prensiplerini kabul etti mi ve uyguluyor mu? Türkiye bunları kabul etti; uygulamada -dediğim gibi- kanunlar olsun, uygulamaya geçirdiği politikalar olsun bunlarda hâlâ yapılabilecek bir şeyler var.

Diğer sorular... UNESCO, yapay zekâ tavsiyelerine uyuyor mu, bunları hâlihazırda uygulamaya geçiriyor mu? Dediyim gibi, yine, Türkiye, UNESCO tavsiyelerine imza atmış durumda. Şu anda biz konuşurken bu aylarda bir UNESCO değerlendirme süreci devam ediyor. Bunun sonuçlarına göre Türkiye nasıl adım atacak? Daha önce kabul ettiği UNESCO tavsiyelerini nasıl uygulamaya geçilecek? Dediyim gibi, uygulama alanında bir şey var, açıklık var.

Diğer sorulardan bir tanesi, Avrupa Konseyi Yapay Zekâ ve İnsan Hakları Konvansiyonu'nu imzaladı mı? Ondan bahsettim; Türkiye çok ciddi katkılar yaptı bu konvansiyona son dört beş senedir. İmzalamasıyla beraber bölgede de lider olacağını düşünüyoruz ve konvansiyonunun getirdiği sorumlulukları da uygularsa, dediğim gibi, tekrar ileriye götüreceğini düşünüyoruz.

Diğer sorularda da yapay zekâ politikaları ve yapay zekâ kanunlarında şeffaflık, sorumluluk, bağımsız denetim gibi kanunlar ve prensipler ne kadar kullanılıyor; bunlara bakıyoruz. Japonya, Güney Kore, Kanada ve Kolombiya'ya baktığımızda, bunları çok hızlı bir şekilde kanunlarında ve stratejilerinde yansıttılar, sonra hayata geçirdiler. Türkiye'nin olduğu durumda bunları, bu prensipleri politikalarımıza yansıtmış durumdayız ama hayata geçirme kısmında açık var.

İkinci sorunuz da, yapay zekâ kendi bağımsız bir bilince sahip midir, olacak mıdır? Benim naçizane cevabım: Hayır. Şu anki teknolojilerle en azından, şu andaki yapay zekâ yazılım yaklaşımları, yapay zekânın teknik mimarisi bunu sağlayabilecek durumda değil. Üretken yapay zekâ sistemlerine baktığımızda, altyapısı aslında bir sonraki... Mesela, ChatGPT kullanıyorsanız bir soru soruyorsunuz, size verdiği cevap aslında sorunuzu anladığı için değil ya da verdiği cevabın sorumluluğunu, nüansını, konunun genel anlamını anladığı için değil; aslında arka planda verdiği cevap, bir sonraki kelimeyi nasıl tahmin ederim. Cümleyi çok hızlı bir şekilde oluşturuyor ama arka planda yaptığı, o cümleyi oluşturacak kelimelere karar vermek. Bir kelimeden sonra... Atıyorum "Bugün hava güzel." dediğinde "bugün" kelimesini kullandıktan sonra "hava" kelimesini, sonra "güzel" kelimesini tek tek bunları tahmin ederek şey yapıyor. Teknik detaylarına da girerim isterseniz ama söylemek istediğim, verdiği cevabın anlamını, sonuçlarını ya da konunun genel anlamını biz insanlar gibi anlayabilecek bir sistem değil. Hâlihazırda kullanılan -atıyorum- OpenAI olsun, DeepSeek olsun, Claude olsun hepsi benzer teknolojileri kullanıyor ve bir sonraki kelimeyi tahmin ediyorlar. O yüzden kendi bilinçleri yok ama çok hızlı bir şekilde cevap verdikleri için ve çok ciddi bir şekilde çok büyük data veri setlerini kullandıkları için anlıyormuş gibi cevap veriyorlar ve çok ciddi kapasiteye sahipler ama ben şahsen yapay zekânın, en azından şu andaki mimariyle, şu andaki teknik yaklaşımlarıyla kendi bilincinin olmayacağını düşünüyorum.

Son sorunuzda similasyondan bahsettiniz, hangi similasyon olduğunu bilmiyorum ama şu andaki mesela "drone"larla ya da "drone" kontrolüyle ilgili son teknolojilere baktığımızda, bunlara bir şey yaptırıyorsunuz "Buraya git -atıyorum- bu alanda şu şu kişileri bul ve yok et." gibi bir emir veriyorsunuz. Onları nasıl bulacağını, buldukları kişinin doğru olup olmadığını ya da nasıl harekete geçmesiyle ilgili çok detaylı bilgi vermeden yapay zekâ sistemleri şu andaki gelişmelerde bunları yapabiliyor. Bu henüz "drone" teknolojilerinde ya da askerî sistemlerde ne kadar var, verdiğiniz örneği birazcık daha bilmeden bunu cevaplamam çok zor ama yapay zekâ sistemleri gittikçe kendilerine çok detaylı bilgi vermeden ya da çok detaylı emir vermeden bir sonraki adımı tahmin edebiliyorlar ya da bir sonraki adımı sizden bağımsız -Türkçem için özür dilerim bu arada- bir sonraki adımı siz söylemezseniz de onlar tahmin ederek bunları ilerletebiliyorlar. Bu teknoloji geliyor "drone"lar arasında ve robotlar arasında koordinasyondan bahsediyoruz; mesela bin tane "drone"un kendi arasında koordinasyon kurabiliyorsunuz ya da bin tane robotun kendi arasında koordinasyon kurabiliyorsunuz ya da "drone" ve robot arasında koordinasyon kurabiliyorsunuz. Mesela "'Drone' sen bu alana git, araziye araştır, analiz et, sonra robota emir ver, robot oraya gitsin." diyebiliyorsunuz. Bu teknolojiler geliyor yani kendi bağımsız bilinçleri olmasa da bu teknolojilerle koordinasyonu sağlayabiliyorsunuz hâlihazırda.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Teşekkür ediyorum Merve Hanım.

Şimdi Ankara Milletvekilimiz

Zeynep Yıldız'a sözü veriyorum.

Buyurun Zeynep Hanım.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) - Çok teşekkürler.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; çok teşekkür ediyoruz öncelikle kapsamlı sunumunuz dolayısıyla, ben burada açıkçası Avrupa Konseyinin yapay zekâya ilişkin olarak ortaya koymuş olduğu konvansiyonu güzel bir çerçeve metin olarak değerlendiriyorum. Yani sizin oradaki övgü cümlelerinizi ben de açıkçası farklı platformlarda o konvansiyona yönelik olarak dile getirdim. Ancak imzacı ülkelerin sayısına baktığımızda konvansiyonun ben yeterince sahiplenilmediğini görüyorum açıkçası yani beklediğimiz ya da konvansiyonun ortaya koyduğu çerçeve perspektifiyle birlikte değerlendirdiğimizde ben birazcık imzacı devletlerin sayısının çok az ve sınırlı kaldığını görüyorum. Bu da bende şöyle bir tereddüt oluşturuyor: Acaba bizlerin görmediği başka bir husus mu var? Neden acaba bu noktada sahiplenilmedi? Dolayısıyla bu noktada sizin de konuşmanızın başında ifade ettiğiniz gibi Türkiye'nin bir öncülük veyahut bunun imzacılığını üstlenmeye dönük bir inisiyatif alması bu çerçevede, bu minvalde doğru olacak mıdır? Ben bunu bir öğrenmek istedim esas itibarıyla.

Sağ olun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Merve Hanım...

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Ben teşekkür ederim.

Şu anda geçen ay Japonya ve Kanada son imzaladı, geçen hafta da Lihtenştayn'ın imzalamasıyla 40 ülkeye çıktı ama haklısınız, bu rakam daha yavaş ilerliyor. Bunların bence en büyük nedeni konvansiyonun oluşturulmasındaki harcadığımız dört beş sene boyunca çok "Radarın altından gitti." de diyebileceğimiz bir şekilde ilerledi ağırlıklı olarak o dört beş sene boyunca Avrupa Birliği Yapay Zekâ Kanunu çok ön planda olduğu için. Sanırım bu hem Avrupa Birliği hem de diğer ülkeler tarafından verilmiş bir karar diyeyim ya da bir yaklaşımdı; çok fazla basına yansımada, çok fazla lansmanı yapılmadı son dört beş senedir. Konvansiyon bittiğinden ve eylül ayında imzaya açıldığından beri bu lansmanlar yapılıyor farklı ülkelerde, farklı "fora"larda, Birleşmiş Milletler olsun, Afrika Birliği, ASEAN gibi ülkelerde veya birliklerde lansmanı yapılıyor. Bundan sonra daha da ilerleyeceğini düşünüyoruz, daha birçok ülkenin katılacağını düşünüyoruz çünkü konvansiyona baktığımızda üye ülkeler ve "observer" ülkeler hazırlamaya destek vermiş olsa da aslında dünyadaki tüm ülkelere açık. Bu yüzden de mesela, Japonya Asya'da bunu imzalayan ilk ülke. Türkiye de imzaladığında kendi coğrafyasında ya da kendisi için önemli olan coğrafyada ilklerden bir tanesi olacağını düşünüyoruz ama, haklısınız ama benim cevabım çerçeve konvansiyonun öneminden ziyade geçmiş dört beş senedir çok fazla basına yansımada için insanlar daha yeni yeni öğreniyor, yeni yeni anlıyorlar değerini.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyoruz.

İzmir Milletvekilimiz Mehmet Ali Çelebi'ye söz veriyorum.

Buyurun.

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) - Teşekkürler Sayın Bakanım.

Hocam, teşekkür ederiz etkili sunum için. Üç sorum var: Öğrencilerin ödev ve projelerini tamamen yapay zekâ sistemleri üzerinden yapmalarını etik ilkelerden sapma olarak görüyor musunuz yoksa "Bu artık doğaldır, farklı nitelikler öne çıkacak?" mı diyorsunuz. İkinci soru: Robotlarla yaşam artık söz konusu olacak. Buna yönelik özel bir etik çerçeve çalışıyor musunuz? Üçüncü soru: Askerî yapay zekâ silahlanma yarışı da etik kaygılardan bir tanesi. Sizin gördüğünüz kadarıyla Amerika buna yeteri kadar dikkat ediyor mu?

Teşekkür ederim.

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Çok teşekkürler çok güzel sorularınız için.

Öğrenciler, dediğiniz gibi, ödevlerini çok yaygın bir şekilde ChatGPT ya da yapay zekâ sistemlerini kullanarak yapmaya başladılar. Ben aynı zamanda Michigan Üniversitesinde de ders veriyorum, master seviyesinde, yüksek lisans seviyesinde ders veriyorum. Benim öğrencilerim bile, bırakın, hani o ortaokul, lise yaşlarını benim yüksek seviye yükseköğretimdeki öğrencilerim bile aynı şeyi yapıyorlar şu anda. Benim ön plana çıkarmaya çalıştığım, uygulamaya çalıştığımız şeyler: Öğrenciler ve de öğretmenler bu sistemleri öğrenmeli. Nasıl faydalı olarak kullanılacağını öğrenmeli ama aynı zamanda "kritik değerlendirme" dediğimiz, "analitik değerlendirme" dediğimiz yetkinlikleri de geliştirmemiz gerekiyor. Ben derslerimde üretken yapay zekâ üzerine bir ders veriyorum, derslerimden bir tanesi en azından o. Orada özellikle üretken yapay zekâ sistemlerinden çıkan sonuçları nasıl analiz edebiliriz, doğruluklarını nasıl araştırabiliriz, neden güvenmeliyiz, neden güvenmemeliyiz gibi daha etkin bir şekilde bu sistemlere çalışmalarını tavsiye ediyorum ben kendi öğrencilerime de. Bunu yasaklarsak, öğrenciler olsun, öğretmenler olsun yasaklarsak dediğim gibi her kaybettiğimiz gün geriye attığımız bir gün ama öğrenciler, eğitimciler "Nerede yapay zekâ kullanılmalı, nerede kullanılmamalı, kullandığımız alanlarda hangi etik prensiplere değer vermeliyiz, ön plana çıkarmalıyız?"

bunları iyi bir şekilde anlarılarsa çok daha faydalı olarak kullanabileceğiz ama çok ciddi bir problem, hâlihazırda bizim de tam olarak çözümünü bulamadığımız bir problem.

"Robotlarla yaşam" dediniz. Bu enteresan bir şekilde Japonya'da çok daha ön plana çıkan bir konu. Bildiğiniz gibi Japonya'nın doğum oranları çok düşük. İnsanların uzun yaşama ya da yaşadıkları hayat ve yaşları da çok ilerlemeye başladı. Bu yüzden iki uçta problem yaşanıyor Japonya'da. Yeteri kadar doğan çocuk yok ama yaşlılar çok uzun sene yaşıyorlar ve çalışmıyorlar. Arada kalan çalışan kesim de hangi birine baksın, hangi birine destek versin, çok fazla baskı var. O yüzden Japonya'da robotlara, ileride robotlarla yaşamaya yönelik çok fazla, diğer ülkelerden daha fazla bakıyorlar, bu konuları araştırıyorlar ve bahsettiğim etik prensipler aslında burada da önemli. En önemlisinden iki tanesi: İnsan odaklı, her zaman insanı ön plana çıkaracak robotik sistemler. İkincisi de "value alignment" dediğimiz değerlerin örtüşmesini sağlayacak yaklaşımlar. Siz robota bir şey dediğinizde, bir emir verdiğinizde ya da bir şey yapmasını istediğinizde onu yapmak için başka bir şeye zarar vermemesi gerekir. Çok detaylı bir şekilde bunları anlaması gerekiyor ama dediğim gibi robotlarla yaşam, robotik prensiplere, robotik planlara baktığımızda Japonya'da çok enteresan örnekler var tavsiye edebileceğim.

Son olarak da askerî silahlanma ve burada bir yarıştan bahsettiniz. Bu çok çok ciddi bir problem, ne yazık ki Amerika'daki yeni yönetimle beraber daha da ciddi bir problem olacak. Şu ana kadar var olan kontroller, etik kontroller, sorumluluklar umarım bir kenara atılmaz ama o atılma olanağı da çok yüksek. Burada özel şirketler, bildiğimiz büyük şirketler olsun, Google, OpenAI, Anthropic, Microsoft, MarcoSoft gibi büyük şirketlere ek olarak "start-up"lar da çok ciddiymiş şeklinde savunma ve askerî silahların üzerine ürünler çıkarıyorlar, çok odaklı bir şekilde ilerliyor. Bu konularda da diğer ülkelerde konvansiyona baktığımızda mesela askerî kullanımlar, yapay zekâ sistemlerinin askerî alanda kullanılması konvansiyon içinde, Avrupa Konvansiyonu içinde değil ama Birleşmiş Milletlerde farklı konvansiyon tartışmaları var. Burada "Amerika'ya nasıl bir baskı olabilir ya da Amerika'nın yaklaşımları nasıl analiz edilmeli?" farklı "fora"larda da bakmak gerekiyor ama hâlihazırda ciddi bir silahlanma hareketi var.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi söz talebi Ankara Milletvekilimiz Sayın Ömer İleri Bey'de.

Ömer Bey, buyurun.

ÖMER İLERİ (Ankara) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Kıymetli hazırunu da saygıyla selamlıyorum. Hocamıza da değerli sunumlarından ötürü ayrıca teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Benim üç kısa sorum olacak. Bunlardan birincisi, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası'ndan bahsettik. Benim anladığım kadarıyla, bu Yapay Zekâ Yasası diğer alanlardaki regülasyonların da ötesinde teknolojinin gelişim sürecinin ta en başından, daha geliştirme aşamasında geliştiricilere çeşitli kısıtlar ve kurallar getiren bir regülasyon olacak. Bu anlamda da zannediyorum, Kuzey Amerika'da -özellikle Kuzey Amerika'da- inovasyonu yavaşlatabileceği noktasında eleştiriler de alıyor. Sizin buradaki pozisyonunuz nedir acaba yani bu aşamada regüle etmek inovasyonu nasıl etkiler? Fikrinizi merak ediyorum.

İkinci sorum, aslında sayın vekilimizin az önce gündeme getirdiği o silahlanmayla ilgili konuya temas ediyor. Geçtiğimiz süreçte İsrail'in özellikle Gazze'de uyguladığı soykırımda yapay zekâ destekli silahlar kullandığına dair duyumlar basına yansıdı. Bu süreçleri kontrol etmek noktasında uluslararası bir düzen öngörülüyor mu? Siz, tabiri caizse, uluslararası bir regülasyon öngörüyor musunuz?

Üçüncü sorum biraz daha akademik bir soru. "Yapay zekâ ve etik" dediğimizde genellikle yapay zekânın bugünkü etik anlayışımıza istinaden ortaya koyacağı etkileri ele alıyoruz ancak -yine az önce değerli vekilimizin de gündeme getirdiği gibi- yapay zekânın bazı davranış biçimlerini normalleştirme riski de var. Başka bir deyişle, yapay zekâ ilerleyen süreçlerde bizim etik anlayışımızı da dönüştürebilir. Bu alana odaklanan çalışmalar var mı acaba? Yani "yapay zekâ ve etik" dediğimiz zaman daha çok hakikaten güncel anlayışımıza istinaden etkileri ön plana çıkıyor ancak yapay zekânın etik anlayışını, bizzatı kendisini dönüştürmesi riski var mıdır? Var ise bu konuda yapılan akademik çalışmalar mevcut mudur?

Çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Ben teşekkür ediyorum sorularınız için.

Son sorudan başlayayım. Yapay zekâ sistemlerinin tanımına baktığımızda, mesela, OECD yapay zekâ sistemi tanımına baktığımızda şöyle bir tanım var: "Makine bazlı, aldığı veriyi analiz edip bir karar ortaya çıkarıyor, bir sonuç veriyor ve bu sonuç hem sanal hem fiziksel ortamı değiştirebilir." diye bir tanım var. Bu ne demek? Fiziksel olarak bir karar verdiğinde, atıyorum, bu askerî alanda olsun ya da başka daha sivil kullanım şekillerinde olsun, yapay zekânın verdiği kararlar fiziksel bir etki görebiliyoruz. Bu ne olabilir? Otonom araba olabilir, yapay zekâ kullanıyor, verdiği kararlarla bir fiziksel etki görüyoruz ama aynı zamanda sanal etkileri de var ve organizasyon etkileri de var. Mesela, bir kurumda, bir kamu kurumunda bir yapay zekâ sistemi hayata geçirdiniz; onu kullanan kişi "Bu yapay zekâ sistemine nasıl karar veriyor? Verdiği karara karşı çıkabilir miyim, sorgulayabilir miyim? Analiz, kritik bir şekilde karşı bir karar verebilir miyim? Bu karar üstüne nasıl hareket etmeliyim?" eğer bunları bilmiyorsa, yaptığı şey genelde organizasyonlarda gördüğümüz "kabul et" tuşuna basıp bir sonraki aşamaya... Yapay zekâ sistemleri burada organizasyonun iş yapış biçimini, karar verme biçimini değiştiriyor; bu şekilde bir manipülasyon olabilir ya da etik değerlerin algılanmasını ya da organizasyonun karar verme süreçlerini etkileyebilir.

İkinci olasılık da özellikle sosyal medyada gördüğümüz gibi, yapay zekâ sistemleri kullanarak toplumları ya da belirli toplulukları manipüle edebiliyorsunuz, onların hâlihazırda -siyasi olsun sosyoekonomik olsun dinî olsun- eğilimlerine bakarak, verilerden eğilimlerini anlayarak, sonra da bu eğilimlerin üzerine giderek bu kişileri manipüle edip hareketlerini etkileyebiliyorsunuz. Bu anlamda, dediğim gibi, insanların bakış açısını, yaklaşımlarını, etik anlayışlarını değiştirmesi çok olası bir konu ve bence hâlihazırda olan bir şey. Burada akademik araştırmaları yani şu anda spesifik olarak veremeyeceğim konuşurken ama daha kesinlikle tartışılan konular.

İkincisi "İsrail'in kullandığı yapay zekâ sistemleri." dediniz, çok haklısınız. Bunların bir kısmı medyada ortaya çıktı, bir kısmını da kendileri de paylaşıyorlar. Benim bugün, bu sabah okuduğum bir haber, İsrail savunma güçleri IDF Arapça kaynakları kullanarak çok ciddi bir Arapça bazlı dil yapay zekâ sistemi kuruyor. Şey gibi düşünün; ChatGPT'nin Arapça versiyonu ama IDF tarafından kullanılan, oluşturulan bir sistem. Bunu bölgedeki insanların, özellikle Filistinlilerin birbirleriyle görüşmeleri, konuşmaları, yazışmaları, sosyal medyaya koydukları "post"ları anlayabilmek için kullanacaklar; bu şeyleri de görüyoruz. Aynı zamanda açık açık da söylüyorlar, hani, bu sadece burada yaşayanların sosyal ve kişisel bilgileri değil, aynı zamanda "Basın mensuplarını nasıl kontrol edebiliriz? Onları nasıl gözetim altında hareketlerini takip edebiliriz?" gibi dil kullanarak, dil sistemlerini kullanarak da baskı yapabiliyorlar. Yani bu sadece şey değil, silahlara bağlı ya da yüz tanıma sistemleri "target selection" dediğimiz, şu binada vurulması gereken ya da saldırılması gereken ya da kontrol edilmesi gereken kişiler var; mesela, risk analizi yaparak "Şu binada şu kadar kişi var, harekete geçin." gibi sistemleri var IDF'in.

Uluslararası düzende ne olabilir? Hâlihazırda benim aklıma iki şey geliyor; bir tanesi uluslararası mahkeme, Adalet Mahkemesi ama hâlihazırda bunlarla problem yaşıyorlar. Burada Filistinliler olsun ya da başka ülkeler mahkemeye başvurduğunda İsrail "Bu benim kendi kontrol alanım, aynı zamanda güvenliği sağlamaya çalışıyorum." gibi karşı argümanlar sunuyor.

İkinci alan, az önce bahsettiğim Birleşmiş Milletlerde o konvansiyonel silahlar kısmının baktığı ya da konvansiyonel silahlar konvansiyonunu geliştirenlerin baktığı bir şey var "Lethal Autonomous Weapons" dediğimiz, bağımsız öldürücü silah sistemlerine bağlı. Bunlar İsrail'in kullandığı bir kısım şeyleri kapsayabilir ama dediğim gibi, dil bazlı bir sistem kullanarak işte "Kimi ön plana çıkarmalıyım? Kimi tutuklamalıyım, hangi basın mensubunu tutuklamalıyım? Hangi insanı vurmalıyım?" gibi kararları veren sistemler var. Hani "Lethal Autonomous Weapon" konvansiyonu ya da oradaki tartışmalar bunları kapsamayacak, hâlihazırda var olan uluslararası regülasyonlar şu anda olan olayları karşılamıyor ne yazık ki.

Üçüncüsü de "Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası." demiştiniz. Burada haklısınız, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası, yapay zekâ sistemlerini kuracak şirketlerin ya da daha doğrusu satacak şirketlerin bu sistemleri en başından itibaren kontrollü bir şekilde geliştirmelerini istiyor. Burada Avrupa Birliği'nin bu kanunla amacı şöyleydi: Bir tanesi, insan haklarını korumak, Avrupa Birliğinde yaşayan kişilerin insan haklarını korumak.

İkincisi, 27 ülkede ortak bir kanun çıkarmak, böylece her ülke farklı kanun çıkarmasın, 27 ülkeyi kapsayacak tek bir kanun olsun.

Üçüncüsü de Avrupa'daki vatandaşların ve tüketicilerin güvenliğini nasıl karşılayabiliriz, nasıl sağlayabiliriz? Amaç burada: Eğer şirketler en başından beri etik kurallara ve bazı mühendislik prensiplerine uyarlırsa ürünleri daha iyi olacak, daha güvenli olacak, daha başarılı olacak, daha çok tüketiciyi kapsayacak şekilde olacak, bununla beraber tüketicinin bu sistemlere güveni daha da artacak. İnovasyonu böyle geliştirmeyi düşünüyorlar, Avrupa Birliğindeki yaklaşım bu çünkü -arkadaki soru işareti- eğer tüketici bu sistemlere güveni yitirirse kullanmayacak, tüketici bu sistemleri kullanmazsa bu sistemlere olan ya da bu şirketlere olan yatırım azalacak; böyle bir dönüşüm içine giriyorsunuz. O yüzden, en başından beri güzel şey yapın, etik bir şekilde kurun, iyi datayla kurun, kurduğunuz sistemlerin, yapay zekâ sistemlerinin performansını takip edin. Aslına bakarsanız, teknik olarak önerdikleri şeyler bizim okulda... Yapmalısınız bunları. En iyi "practice" dediğimiz şeyler, artı bir şey getirmiyor aslında. İyi bir mühendis seniz, iyi bir yazılımcıysanız yapmanız gereken şeyleri öneriyor ama dediğim gibi, inovasyonu bence negatif etkilemeyecek, aksine daha iyi sistemler, daha iyi ürünlerin çıkarılmasını sağlayacağı için Avrupa Birliğindeki tüketicilerin ve vatandaşların güvenliğini de artıracak ve uzun vadede bence daha fazla inovasyon ve daha fazla ürüne neden olacak.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkürler Merve Hanım.

Şimdi, söz sırası Kayseri Milletvekilimiz Ayşe Böhürler Hanımefendi'de.

Ayşe Hanım, buyurun.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Teşekkür ediyorum.

Merve Hanım, çok teşekkür ediyorum bu güzel sunum için.

Konuşmalarınızdan anladığım kadarıyla insan aklını da galiba korumaya almamız lazım merhametiyle, duygusuyla, herhâlde, bütün bu gelişmeler karşısında.

Şimdi, bir şey dikkatimi çekti: "Yapay zekâ ürünleri sürekli değişiyor, hızlı değişiyor ve her seferinde yeni bir özellik ekleniyor." dediniz. Bu, ChatGPT için de geçerli, diğerleri için de fakat biz yasa yapıcılar olarak o anda yapıyoruz. Yani biz şu ana kadar gelişmiş olan ürünlere dair var olan bilgimizle bir yasa hazırlıyoruz fakat bu hazırladığımız yasa en az dört yıl, beş yıl, belki on yıl yürürlükte kalıyor ve aslında bu süre içinde, çok hızlı şekilde, belki biz yasayı yayınladıktan, yaptıktan bir ay sonra o ürünlere farklı bir özellik ve farklı bir unsur daha geliyor. Buradaki bu dinamizmi "Yasa yapıcı olarak nasıl sağlayabiliriz?"e dair bir öngörünüz var mı?

Teşekkür ediyorum.

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Çok teşekkür ediyorum ben sorunuz için.

Bu işin doğasında sanırım bu var. İnovasyon yapılıyor, ürünler ortaya çıkıyor, onların etkilerine baktıktan sonra yasa yapıcılar, sizler buna nasıl reaksiyon göstereceğinize karar veriyorsunuz. Burada önemli olan, bu Avrupa Birliği'nin de diğer ülkelerin de hâlihazırda yasa çıkarmış ülkelerin de yaklaşımı teknolojiyi değil teknolojinin sonuçlarını yasa kapsamına almak. Bu ChatGPT'yi ya da Google'ın bir ürününü yasa kapsamına almıyorsunuz, onların sonuçlarını. Eğer bu ürünler insan haklarını ya da tüketici haklarını, insan güvenliğini tehdit ediyorsa ya da negatif bir şekilde etkiliyorsa, orada sorumluluk kime ait ve ne yapılmalı, bu etki üzerine ne yapılmalı? O, yasa çerçevesinde olmalı diye düşünüyorum ben. Bizim ülkelere de diğer ülkelerdeki kanun koyuculara da tavsiyemiz teknolojiyi değil sonuçlarını yönetmek ama dediğiniz gibi, yasa her zaman geriden geliyor. Önemli olan, burada mekanizmalarla, yasa yapıcı mekanizmalarla dinamik bir şekilde cevap verebiliyor muyuz, "flexible" kanunlar yapabiliyor muyuz? Teknolojiyi yönetmeye çalışırsanız, dediğiniz gibi, iki üç ay içinde geride kalacak ama sonuçlarına bakarsanız, sonuçlara odaklanırsak daha genel anlamda bir yaklaşım var. Dediğim gibi, hâlihazırda yapay zekâyâ ilişkin kanun yapan bütün ülkeler de sonuçlarına bakıyorlar.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi bir söz talebi de Eskişehir Milletvekili Sayın Utku Çakırözer'e ait.

Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Merve Hanım, size de çok teşekkür ediyoruz, hem sunumunuz hem de bu alanda gösterdiğiniz başarılar nedeniyle ayrıca tebrik ediyoruz.

Ömer Bey'in sorusunda belki ben eksik duymuş olabilirim ya da kaçırmış olabilirim. Aynı, kitlesel imha silahlarında olduğu gibi ya da nükleer silahlarda olduğu gibi, küresel, herkesi bağlayacak bir uluslararası anlaşma arayışı noktasında -siz bulunduğunuz ortamlarda çünkü sunumunuzda görüyorum, Birleşmiş Milletlerden tutun da OECD, UNESCO, Avrupa Birliği, her türlü yapay zekâyla ilgilenen uluslararası oluşumun içindediniz ya da o tartışmaların içindediniz- böyle bir noktaya varma şansımız var mı? Buna biz ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz ama genelde küresel oyuncular da düşünüyor mu ya da böyle bir sınırlandırıcı yani hep o arzu ettiğimiz, sizin de sunumunuzda vurguladığınız, insani değerler odaklı, güvenilir yapay zekâyı sadece bireylerin, ülkelerin vicdanına ya da kendi etik sınırına değil de daha hepimizi bağlayıcı bir uluslararası anlaşmaya çevirme inisiyatifleri nelerdir? Bu konuda bilgi verebilir misiniz?

Bir de biz Komisyon olarak uzmanları, bu alanı bilenleri dinlerken bu açık kaynak-kapalı sistem tartışmalarını hep dinliyoruz. Açık kaynak hep böyle çok avantajlı gibi gözüküyor baktığınızda. Bu, yapay zekâ yarışında bir avantaj mıdır yoksa riskleri de beraberinde mi getirmektedir?

Son olarak da -aslında yine az önce milletvekilimiz sormuştu ama- belki daha pratik olarak bu sizin endeksinizde daha yukarılara yükselmek için sadece -Avrupa Birliği- o şeyi imzalamak yetecek düşüncesinde değilim yoksa işte Güney Kore, Kolombiya gibi ülkeleri görüyorum daha üstümüzde, o sözleşmenin dışında olan Arjantin'i görüyorum, farklı ülkeleri görüyorum. Acaba devletin inisiyatif alması gereken ya da özel sektörün inisiyatif alması gereken, akademinin inisiyatif alması gereken eksikliklerimiz neler Türkiye olarak siz oradan baktığınızda küresel olarak? Pratik olarak "Şunları, şunları daha güçlendirmemiz lazım." dediğiniz hususlar varsa, paylaşırsanız sevinirim.

Çok teşekkür ediyorum.

YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL POLİTİKA MERKEZİ BAŞKANI MERVE HICKOK - Ben çok teşekkür ediyorum sorularınız için.

İlk sorudan başlayayım. Kitlesel imha silahları gibi, o konvansiyonlar gibi uluslararası anlaşma ihtimali var mıdır? Bu ihtimal gittikçe artıyor. Evet, şu anda farklı bölgelerde İsrail-Filistin arasında olsun, Rusya-Ukrayna arasında olsun ya da Amerika'nın yeni yaklaşımları bunu pozitif etkilemese de genel olarak dünya çapındaki diğer ülkeler yavaş yavaş bu ortak anlaşma ihtimali üzerine ilerliyorlar. Şu andaki durumu bundan dört beş sene önceki tartışmalarımızla karşılaştırırsanız çok ciddi bir ilerleme kaydetmiş durumdayız. Bu, bu sene olur mu? Muhtemelen hayır ama yakın zamanda olma ihtimali de var. Burada önemli olan, ülkelerin, aynı fikirde olan ülkelerin çok ciddi bir şekilde beraber çalışması ve baskı üretmesi gerekiyor ama bence olasılık var. Buna bir örnek vermek gerekirse: Biz insan hakları ve demokratik değerleri ön plana çıkaran bir sivil toplum kuruluşu olarak bu çeşitli forumlarda katkıda bulunduğumuzda ya da tartıştığımızda ön plana çıkardığımız, yasaklanmasını tavsiye ettiğimiz bazı sistemler var. Mesela bunlardan bir tanesi "biometric categorisation" dedik; biyometrik bilgilerinizi -bu, yüzünüz olabilir; göz, parmak, yürüyüş şekli vesaire- bedeninizle ilgili herhangi bir biyometrik veriyi alarak sizin hakkınızda politik, sosyoekonomik, dini, etnik, aklınıza gelebilecek türlerde kararlar veren sistemler var. Bunun en bilinen uygulaması Çin'in Uygur vatandaşları üzerinde kullandığı "biometric categorisation" sistemleri. Yüz verilerine, hareket verilerine bakarak Uygur mudur değil midir, tehlikeli midir değil midir, Çin'e karşı mıdır değil midir, hani politik şeyi nedir gibi, bu tarz kararlar veren sistemler var. Biz bunun yasaklanması gereken bir sistem olduğunu düşünüyoruz mesela. Ya da benzeri şekilde "emotion analysis" dedik; yüz verilerinize bakarak, fiziksel verilerinize bakarak sinirli misiniz, agresif misiniz, mutlu musunuz, aklınıza gelebilecek herhangi bir duyguyu analiz etmeye çalışan sistemler var. Her iki sistem, "biometric categorisation" olsun, duygu analizi sistemleri olsun, bilimsel bazı olmayan sistemler, tamamen şirketlerin ya da devletlerin kötü niyetle kullanılabileceği, insanları baskı altında tutmak için kullanılabileceği sistemler. Mesela biz senelerdir bu sistemler yasaklansın diyoruz. Şimdi, Avrupa Birliği'nin bu yapay zekâ kullanımına baktığımızda, yasaklanan, ciddi şekilde engellenen iki sistem bunlar. Aynı şekilde, UNESCO tavsiyelerimize baktığımızda benzer yasaklar öne plana çıkıyor. Eğer bize dört beş sene önce "Yasaklar hakkında uluslararası bir konsensüs olacak mı?" diye sorsaydınız, "Hayır." derdik ama insanlar yapay zekâ sistemlerinin nasıl negatif etkisi olduğunu görüyor, şirketlerin ve bazı ülkelerin bunları nasıl kötü amaçlı kullanılabileceğini görüyor. O yüzden, şimdi bu yasaklarla ilgili daha fazla ortak anlayış var. Aynı şekilde, dediğim gibi, bu silah sistemleriyle de uluslararası anlaşma ihtimalinin olacağını düşünüyorum.

"Açık kaynak avantajlı mıdır?" dediğinizde bence kesinlikle avantajlı. Bunu burada da paylaşıyorum, Japonya'daki kanun koyucuların da sorduğu sorulardan bir tanesi bu. Açık kaynak kesinlikle avantajlı çünkü belirli şirketlere bağlılığınızı azaltıyor; bir. İkincisi: Mesela, şu anda baktığımızda -örnek veriyorum- OpenAI olsun Anthropic olsun, ürettiklerinin, ön plana çıkardıkları ürünlerin detaylarını bilmiyorsunuz, her şey ticari sır. Bu ürünleri üretmek için nasıl veri kullanılmış, o veriler nereden geliyor, veriler kaliteli midir, tescil haklarını nasıl etkiliyor, ne tür kararlar, dizayn kararları verilmiş, performansına nasıl bakıyorlar, nasıl kontrol ediyorlar; bu bilgilerin hiçbirini görmüyoruz. Şirket diyor ki: "Ben bunu ürettim ama hiçbir bilgi vermeyeceğim, bana güvenin." Ama sonrasında negatif etkilerini görüyoruz. Açık kaynak sistemlere baktığınızda bütün detayları -verisi olsun, dizayn detayları olsun, performansı olsun- görebiliyorsunuz ve değiştirebiliyorsunuz. Burada tek şey açık kaynak sistemler; her açık kaynak sistem hâlihazırda güvenli değil, açık kaynak sistem kullanacaksınız yine bir yetkinlik gerektiriyor, sistemin siber güvenlik altyapısını kontrol etmek gerekiyor, güvenli bir şekilde korumak gerekiyor. Önyargılı kararlar verebilir. Mesela, şeyi biliyoruz, "DeepSeek" modellerinin açık kaynak versiyonu çok başarılı ama aynı zamanda Çin'in politik ve sosyal değerlerini ön plana çıkaran cevapları var. Mesela, kullanılmalı mı? Aplikasyondan, "download" ettiğiniz aplikasyondan bahsetmiyorum, açık kaynak versiyonu bence kullanılmalı ama aldığınız şekilde değil, hani sıfırdan aldığınız gibi değil, onun güvenlik şeyleri nelerdir, korumaları ne olmalı, bu sistemi nasıl daha da geliştirilebilirsiniz, bu yetkinliğiniz varsa açık kaynak kullanmak çok daha avantajlı

ama dediğim gibi, her açık kaynak sistem sıfırdan hâlihazırda çok güvenli de olmayabilir. Eğer yetkinlik varsa kesinlikle daha avantajlı olduğunu düşünüyorum.

Son olarak da "Endekste yukarı çıkmak için neler olabilir?" demiştiniz. Dediğim gibi, ağırlıklı olarak uygulama, Türkiye'nin yapay zekâ stratejisi, eylem planı ve veri mahremiyeti kanununa vesaireye baktığımızda güzel prensipler var, güzel amaçlar var ama uygulamaya geçti mi? Henüz birçoğu geçmiş durumda değil. Dediğim gibi, en son slaytta gösterdiğim, hâlihazırda olan insan hakları, tüketici hakları ve veri mahremiyeti kanununu nasıl ileriye taşıyabiliriz? Burada amaç Avrupa Birliğiyle uyumlu olması değil. Olursa o tabii ki sizin kararınız, devletin kararı ama bizim amacımız yani bizim analiz ettiğimiz, Türkiye Avrupa Birliğiyle uyumlu değil, uyumluluğa bakmıyoruz, Türkiye kendi verdiği sözleri, kendi stratejisinde "Ben bunu yapacağım." diye verdiği kararları uygulamaya geçiriyor mu? Burada başka neler olabilir? Bunlar içinde de en önemlileri: Şeffaflık sağlayacak, algoritmik şeffaflık dediğimiz, insanlar bir yapay zekâ sistemi kullanılıyorsa kullanıldığını biliyor mu, biliyorsa bu yapay zekâ sistemlerinin mantığını anlayabiliyor mu, şirketlerin bunu paylaşması için bir zorunluluk var mı, verilerini nasıl kontrol edebiliyorlar gibi prensipler var. Dilerseniz ben bunu daha detaylı olarak da şey yapabilirim hem endeksin linkini hem de aradaki farkı gösteren, konuları da daha detaylı bir şekilde, sonradan... Gelecek hafta değil, aslında endeksimizin, dediğim gibi, 3 Nisanda yeni versiyonu çıkacak, ben de sonuçları şu anda bilmiyorum, ekibimiz çalışıyor. 3 Nisan sonrası hâlâ talep ederseniz paylaşabilirim, "Çok geç." dersanız şu andaki hâliyle de paylaşabilirim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Hakikaten, sorular da epey vakit alıcıydı hiç şüphesiz. Çünkü konu yeni, sürekli de gelişmekte olan bir alan.

Merve Hanım, çok teşekkür ediyoruz. Sizi bu geç vakitlere kadar... Tahmin ediyorum orada, Japonya'da saat gece yarısı on ikilere falan gelmiş olabilir. Arzu ederseniz toplantımızı izlemeye devam edebilirsiniz ama Tokyo saatiyle geç oldu diye müsaade isterseniz de hayhay, ayrılabilirsiniz.

Ben tekrar heyetimiz adına teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, video konferans sistemiyle Londra'dan sunum yapacak olan Cambridge Üniversitesi Araştırmacısı Melike Tanberk'in yapay zekâ alanındaki çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Şimdi, sıradaki konuşmacımız Melike Tanberk. Sayın Tanberk bize İngiltere'den, Londra'dan, uzaktan katılacak. Melike Hanım da özellikle çalışma alanları arasında yapay zekâ ve büyük verinin mahremiyeti ve sosyal ve etik kurallara etkisi alanında çalışmaları var. Özellikle de çocuk yaştaki, 0-6 yaş grubundaki çocukların mahremiyeti büyük veri ve yapay zekâ uygulamaları karşısında nasıl korunabilir, bu alanda da çalışmaları var.

Ben sözü Melike Hanım'a bırakacağım. Söz sizde, umarım sesimizi net alıyorsunuzdur Melike Hanım.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI MELİKE TANBERK - Tabii, tabii, alıyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Buyurun.

III.- SUNUMLAR (Devam)

2.- Cambridge Üniversitesi Araştırmacısı Melike Tanberk'in, dijital dünya ve bilgi mahremiyetinde çocukların çıkmazları ve alınması gereken önlemler hakkında sunumu (Video konferans sistemi/Londra)

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI MELİKE TANBERK - Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri, iyi günler herkese. Davetiniz için çok teşekkür ederim.

Vakit geçmeden hemen paylaşımımı başlatmak istiyorum. İlk davet edildiğimde ben sadece dinleyici olarak katılacağımı düşünmüştüm, sonra bana perşembe günü sunum yapmam gerektiği mesajı geldi ve mesajın devamında Merve Hanım'ın olduğunu görünce ben bir an ürktüm çünkü Merve Hanım'ın bilgisinin üstüne koyabileceğim bir bilgi yok benim şu an ama sonra bu kadar etkili ve yetkin insanı bir arada bulmuşken bunu bir avantaja çevirip teknoloji çağında çocuk yetiştiren ebeveynlerin ve çocukların nasıl bir tehlike altında olduğunu anlatmak istiyorum şu an size.

Sunumuma geçmeden önce kendimden bahsetmek istiyorum. Biraz heyecanlıyım, kusura bakmayın. Oxford Üniversitesi Felsefeden sonra devam ettiğim Cambridge Üniversitesinde yapay zekâ ve büyük veri etiği alanında çalışmalar yapıyorum. Geçen sene bu konuyla ilgili bir makalem Oxford Üniversitesinde ödül aldı ve 2024'te yıllığında yayınlandı. Şu an hâlen 0-6 yaş çocuklarının yapay zekâ ve büyük data çağındaki mahremiyet haklarıyla ilgili çalışmalar yapıyorum ve bunu part-time yapıyorum. Tam zamanlı olarak anneyim ben; yaşları 2 ve 16 arasında olmak üzere 5 çocuğum var. Şöyle diyebilirim: Çocukların günlük yaşamsal ihtiyaçları için harcadığım enerji onları dijital tehlikelerden korumak için harcadığım fiziksel, zihinsel ve duygusal enerjinin çok çok altında çünkü benim için herhangi bir çocuğumun internete erişimi olan bir cihazla odasında geceyi geçirmesi, sokak kapısını açık unutup uyumaktan çok daha fazla tehlikeli. Bu tehlikelerin neler olduğuna sunumumda değinmek istiyorum ve sunumuma başlıyorum.

İlk önce, genel bir bakış olarak, ilk olarak yeni yaşam alanı olan dijital dünya hakkında bilgi vermek istiyorum. İkinci olarak, bilgi mahremiyetinde çocukların üç çıkmazından bahsetmek istiyorum; bunlardan ilki farklılık eksikliği, ikincisi güvensizlik, üçüncüsü belirsizlik ve son olarak mahremiyet ihlalleri ve risklerinden bahsetmek istiyorum.

İlk olarak, çocukların mahremiyet açmazına geçmeden önce aslında ortamın nasıl değiştiğini anlatmak istiyorum. Artık on-line yaşam alanına geçtik yani habitatımız değişti. Bu anlamda dijitalde hemen hemen çoğu etkileşim izlenir ve veriye dönüştürülür bir hâle geldi. Ben bu alana "dataterrestrial" ismini veriyorum çünkü insanlar artık sadece fiziksel dünyada değil fiziksel veriyle yoğurulmuş dijital ekosistem içinde ikili varoluş sürdürmeye başladılar. Örnek olarak zamanı verebilirim çünkü bizim içinde yaşadığımız fiziksel devam eden zaman, siber dünyada "data point" olarak işleniyor ve asenkron, doğrusal olmayan bir hâle geliyor. Aynı zamanda, mekân da fiziksel mekân kavramından farklı olarak daha dinamik bir hâle geliyor. Bununla ilgili bilgi felsefesi ve etik profesörü Luciano Floridi'nin de benzer bir yaklaşımı var. Ona göre dijital dünya, bizim dünyamızı yeniden ontolojileştiriyor yani varlığını değiştiriyor.

Bunu geçtikten sonra, çocukların çıkmazlarından bahsetmek istiyorum, mahremiyet çıkmazlarından. Kendilerine öğretilen verileri nöral ağlarla öğrenerek karar verme, analiz etme ve bunlara göre hareket etme mekanizmaları geliştiren sistemlerin mahremiyetinin korunmasından bahsetmek istiyorum yani çocukların mahremiyetinden. Bunların ilki farkındalık eksikliği, ikincisi, güvensizlik, üçüncüsü de belirsizlik. Farkındalık eksikliği, çocukların büyüme süreçlerinde kavramlar ve bunlar arasındaki ilişkileri tam olarak idrak edememelerinden kaynaklanan doğal eksiklikler. Bunun detaylarına girmeyeceğim zaman kısıtından dolayı. Güvensizlik de burada paydaşların güvensizliği aslında, hani, ebeveynlerin, şirketlerin ya da regülasyonların ama ben burada sadece ebeveynlerinkinden bahsetmek istiyorum. Ebeveynler, birincisi, çoğu zaman çocukların mahremiyetlerini kendileri ihlal ediyorlar. "Sharenting" adı verilen sosyal medyada çocuğunun resimlerini, anılarını ya da videolarını paylaşma eylemi yapıyorlar. Ebeveynlerle ilgili diğer bir sorun da dijital okuryazarlıklarının az olması yani bu "dijital göçmen" dediğimiz teknolojinin yaygınlaşmasından önce doğmuş ve yetişmiş kişilerdir şu anki geçiş dönemindeki ebeveynler. Dijital yerli olan çocuklar belli bir yaştan sonra konuya ve alana çok daha hâkim oluyorlar. Üçüncü açmaz, belirsizlik. Birinci belirsizlik, belirsizlik ikilemi yani "collingridge dilemma" dediğimiz, yeni teknolojilerin etkilerini erken aşamada öğrenmenin zor olmasından kaynaklanıyor ve teknoloji yaygınlaştıktan sonra değişiklik yapmanın güçleşmesi dengesizliğini ifade ediyor bu. Diğer bir belirsizlik de mahremiyetin tanımıyla alakalı. Tam olarak ne anlama geldiği ve kapsamı muğlak mahremiyetin. Size Stanford Üniversitesinin Filozofi bölümünde mahremiyet tanımının son kısmını okuyorum: "Mahremiyet literatüründe herkesin üzerinde uzlaşabileceği net bir tanım yapılmamıştır." Ben de literatüre baktım ortak olarak neleri vurguladığını anlamak için. Bunların hepsini size okumayacağım ama genel olarak, kırmızı fontlarla belirttiğim gibi, kontrol, istek, karar verme hakkı ve kontrol üzerinde yoğunlaşmış mahremiyet tanımı. Mahremiyetin kapsamı da muğlak çünkü dijital dünyada mahremiyet kapsamı artık biyometrik veriler, kalıtsal hastalıkları ve gen haritasını kapsayacak şekilde başka alanları ihtiva etmesi gerekiyor. Mahremiyetin etkileşimi de değişiyor çünkü sadece kişiden alınan bilgi değil, kişiye verilen bilgi de mahremiyeti ihlal edebiliyor yani mahremiyet ihlali iki yönlü olmuş durumda artık; buna örnek olarak, mesela, hedeflenmiş reklamların sebep olduğu beden algı bozukluğunu verebilirim.

Mevcut ihlallerle alakalı olarak, en çok olan ihlallerden bahsedeceğim kısaca. Burada "sharenting" bundan bahsetmiştik, sosyal medyada çocuğun bilgilerini paylaşma. "Deepfake CSAM" dediğimiz, son zamanlarda yapay zekânın gelişmesiyle yaygınlaşmış, çocuklara yönelik cinsel istismar içeriklerinin yapay zekâyla oluşturulması. Siber zorbalık ve siber taciz var. Zorbalık yani dijital platformda psikolojik zarar vermeye yönelik ama bunlar akran zorbalığı yani "peer to peer" dediğimiz, çocukların birbirine yaptığı ya da siber taciz, kötü niyetli insanların çocukları bir şekilde kandırarak onları istismar etmelerine yönelik tacizler. Hedefli reklamlar, bunlar çocukların on-line davranışlarına göre özelleştirilmiş mesajların gönderilmesi. Bu, onları zararlı içeriğe daha çok bağımlı hâle getiriyor. "Masum ifşa" dediğimiz, çocukların da bazen bilmeden kendi kendilerine bilgileri paylaşmaları durumu. "Anthropomorphic" dediğimiz yapay zekânın insan olarak, insan nitelikleri kazandırılarak çocukların onları insan olarak düşünmesi, onları insan kabul ederek kendi bilgilerini bir şekilde ifşa etmesi ve gözetim kapitalizmi, belki en tehlikeli olan bu, ileride büyük teknoloji şirketlerinin kullanıcılarının çevrim içi davranışları, tercihleri ve verileri toplayarak bu bilgileri ticari kazanç sağlamak amacıyla kullanması.

Son söz olarak, ben anne olarak bu konuda artık ulusal sınırların ötesinde bir koruma olması gerektiğini düşünüyorum çünkü dijitalde böyle bir koruma yok artık. O yüzden, demin de Merve Hanım'a sorulduğu üzere bütün dünyanın kabul gördüğü çözümler bulmamız gerektiğini düşünüyorum çünkü çocukların mahremiyetinin, doğanın gelecek nesiller için korunması gibi, nesiller boyunca aktarılan bir hak olarak korunması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Ben de teşekkür ediyorum Melike Hanım, bu faydalı bilgiler için.

Biraz sonra milletvekillerimizin bu konudaki soru, öneri ve görüşlerini alacağız ama ilk soruyu ben sorayım.

Tabii, bu çocuk yaş grubu çeşitli platformlarda farklı yaşlara göre kategorize ediliyor ama siz 0-6 yaş grubu için mi bunu söylüyorsunuz, yoksa daha ileri yaş gruplarındaki çocukları da kapsıyor mu? Sizin bu çalışmalarınız neticesinde geldiğiniz nokta hangisidir?

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI MELİKE TANBERK - Ben 0-6 yaş grubundan başlanması gerektiğini düşünüyorum çünkü güvenli olması açısından ama değişik regülasyonlarda mesela bu, çok riskler ihtiva ediyor. Mesela, bildiğim kadarıyla KVKK'de çocuk 18 yaş ve altı, GDPR'de 16 yaş ve altı ve CCPA'da 13 veya altı gibi homojen bir şekilde tanımlanıyor ama bunların gelişim dönemleriyle alakalı... Ben bunları detaylandıracaktım ama zamanımız olmadığı için üstünden hemen geçmek zorunda kaldım. Gelişim dönemleriyle alakalı belki de her bir yaş için ayrı bir regülasyon olması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyorum.

Konuyla ilgili soru sormak isteyen milletvekilimiz var mı değerli arkadaşlar?

İstanbul Milletvekilimiz Büşra Paker Hanım'a söz veriyorum.

Buyurun.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) - Melike Hanım, merhabalar, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Daha önce biz Meclisimizde Dijital Mecralar Komisyonunda da sosyal medyayı ve çocukların kullanımını tartışmıştık. Bugün de sizin yaptığınız sunumla beraber, belli bir yaş altının kendi bilinci olmadan kullandığı teknolojik cihazlarla birlikte algılarında yaşayabilecekleri sorunları, gelecekle ilgili yaşayacakları sorunları ve mahremiyet konusunu anlattınız. Bu platformlarda bir yaş sınırlaması veya uygulamaya getirilen sınırlamalar ile yasaklamaları yasalarla nasıl birbirinden ayırt edebiliriz? Yani biz yasa da yapmış olsak kullanıcının kendi verdiği yaş bilgisi üzerinden uygulamalar çocukları kabul ediyorlar. Herhangi bir platforma üye olmak birkaç sorudan sonra gayet kolay olarak ilerliyor ve herhangi bir konuda takıldıklarında yasal yaş sınırı neyse çocuklar, o yaş bilgisini kendileri girerek geçiyorlar. Daha önce ülkemizde de tartışıldı, "Kimlik bilgileriyle, TC kimlik numarasıyla herhangi bir şekilde üye olmak bu işi çözer mi?" diye ama şu anda gördüğümüz sistemde, ChatGPT'de bile hiçbir kayıt olmadan da istediğiniz cevabı alıyorsunuz. Bu konuda alternatif çalışmalar var mı? Çocukların yaş gruplarına göre değerlendirme yapılmış bir akademik çalışma veya hatta da bu alanda yasal bir çalışma var mıdır? Onu sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI MELİKE TANBERK - Teşekkür ederim sorunuz için.

Ben, mesela Avustralya'daki 16 yaşından küçüklerin sosyal medya yasağını çok güzel buluyorum, tabii ki çocuklar bu yasağı delebilecek kapasitede oluyor ama bir yasağın devlet tarafından koyulması, insanları bunun neden yasaklandığını sorgulamaya itiyor. Dediğiniz gibi, literatürde böyle çalışmalar var mı? Literatürde çocuk gelişimiyle alakalı, ondan sonra mahremiyetle alakalı, çocuğun sosyal gelişimiyle alakalı ve teknolojiyle alakalı pek çok çalışma var. Eksik olan şey, bunların hepsinin bir araya gelerek yapay zekâ ve büyük veri genelinde çalışılması ama yavaş yavaş, çıkan çalışmalar var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Bir kısa soru da Adana Milletvekilimiz Ayyüce Hanım'dan.

Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ben de çok teşekkür ediyorum sunumunuzdan dolayı.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Ben de 5 değil ama 9 ve 5 yaşlarında 2 kız çocuğu annesiyim, aynı zamanda teknoloji konusunda, teknolojiyi kullandırmama konusunda biraz takıklık derecesinde bir anneyim. Benim kendi tecrübelerimle merak ettiğim konu, bundan kaçış yok yani ne kadar yasaklasak, devlet de yasaklasa, ebeveyn olarak ben de yasaklasam, işte, sınırlasam bundan kaçış yok çünkü bir şekilde çocuklar bunu kullanıyor. Ailelerin, işte, ne bileyim, o konuya çok eğilmemesi, bir sürü çeşitli sebepleri var. Nasıl çocuğumuzun dijital ortam olmadan güvenli yaşamasını bir şekilde eğitiyorsak, okullarda da öğretiliyorsa... Ben diyorum ki acaba, okullarda bu ders olarak konulmalı mı güvenli teknoloji kullanımı ya da... Bu bir çözüm olabilir mi? Bunun üzerinde çalışılması gerekli mi ya da böyle çalışmalar var mı? Ben bunu merak ediyorum.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI MELİKE TANBERK - Çok teşekkür ederim, çok güzel bir soruydu.

Size kesinlikle katılıyorum, bundan kaçış yok. Onları, sadece, onurunu kaybetmeden ya da ilerideki özgürlüklerini kaybetmeden koruyarak teknolojiyle uyumlu bir hâlde büyötmeye çalışmak, geleceğe bırakmak bizim görevimiz. Bu anlamda hem okullarda ders olarak öğretilmeli hem de velilere yani bu dijital okuryazarlığı iyi olmayan velilere bunların risklerini, ondan sonra... Yani ben yapay zekâyı bir nevi ateşe benzetiyorum, hani yakıtı büyük veri olan bir ateş yapay zekâ; kontrollü kullanılmazsa büyük bir yangına sebep olabilir ama ateş bizim için hayati bir önemi olan bir varlık, unsurdur; o yüzden, yapay zekâ bizim için faydalı olabileceksen kontrollü olarak kullanalım ki çocuklarımızın geleceğine zarar vermesin diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Evet, çok teşekkür ediyoruz Melike Hanım. Böylece ikinci konuşmacımıza yönelik soruların da sonuna gelmiş olduk.

Şimdi, sırada İstanbul'dan bir akademisyen hocamız bizlerle birlikte olacak.

Bu arada Melike Hanım, sizin için de geçerli, vaktiniz varsa hayhay, toplantımızı izleyebilirsiniz ama vaktiniz kısıtlıysa ayrılabilirsiniz, karar sizin.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI MELİKE TANBERK - Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - İyi günler, ailenize selamlar.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, bugün sunum yapacak olan Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ'ın yapay zekânın etik kurallarıyla ilgili çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Evet, şimdi sıradaki konuşmacımız Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ. Değerli hocamız hukuk alanında... Hocam, sizi ortaya alalım.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Ama benim gözlerim görmüyor, sunum arkamda kalıyor.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sanırım ikinci konuşmacımız da uzaktan bağlantısını kesti, şu anda çevrim dışı, dolayısıyla biz artık dahildeki konuma geçebiliriz.

Bu arada arkadaşlar hazırlık yaparken ben Sayın Türkbağ Hocamızla ilgili kısa bilgi paylaşmak istiyorum. Değerli hocamız tabii çok seçkin üniversitemizden İstanbul Üniversitesinde doktorasını kamu hukuku alanında yapıyor, sonrasında da yurt dışında yine kendi alanında çalışmaları bulunmakta, hâlihazırda da bizdeki bilgilere göre hem Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi hem de Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesinde çalışıyor. Tabii, son dönemde popüler olan yapay zekâ konusu gündeme gelince de özellikle yapay zekânın etik kurallarına ilişkin değerli hocamızın da çalışmaları var. Bundan önceki konuşmacılarda olduğu gibi şu anda sayın hocamıza da söz vereceğiz, ardından da soru-cevap kısmına geçeceğiz. İnşallah en geç saat 18.00 gibi de toplantımızı sonuçlandırmak istiyoruz çünkü ardından iftar programı vesaire olan arkadaşlarımız var, onlara vakit verebilmek için.

Değerli Hocam...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Bakın, iftarda döneceğim, uçakta olacağım.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Ha, sizin de ayrıca vakit kısıtınız var, dolayısıyla mümkün olduğu kadar...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Türk Hava Yollarının iftar menüsü iyi.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Özel vereceğini düşünmüyorum.

Öncelikle Başkanım, affınıza sığınarak çok küçük bir şey söylemek istiyorum. Şimdi, insani bir şey bu, benim konuşmamın ardından vakit yememek açısından ve daha dinamik bir sunum olması için eğer lütfederseniz, izin verirsiniz -bütün hazırun olarak hepsini başta Başkanım da olmak üzere içtenlikle selamlıyorum- benim konuşmamın sırasında bana soru sorulabilir, bu mümkün müdür Değerli Başkanım, ifade edebildim mi? Başkanım, bir daha söyleyeyim mi?

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - İnteraktif yani şöyle, süre kısıtımız kırk beş dakika, dolayısıyla bu kırk beş dakikayı istediğiniz gibi kullanabilirsiniz yani soru-cevaplı da olabilir.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Yani ben anlatırken -çünkü mikrofon sizde, düğme sizde- soru soran olursa kıyın, basın.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Yani şöyle, biraz teknik olarak zorlanabiliriz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Estağfurullah.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Ama buyurun Hocam, bir deneyeceğiz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Peki.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Normalde biz sunumdan sonra yapıyoruz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Başaracağımıza içtenlikle inanıyorum.

Mikrofona mecbur muyum bu arada?

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Evet, mikrofon kayıt açısından Sayın Hocam.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Peki, siz ne dersiniz evet.

III.- SUNUMLAR (Devam)

3.- Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ'ın, geçmişten günümüze yapay zekânın gelişimi, yapay zekâdan beklentiler, zayıf yönleri ve etik yapay zekâ konusu hakkında sunumu

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Şimdi, ben, biraz farklı bir tarza sahibimdir, ben size ne anlatacağımı hemen söyleyeceğim, ondan sonra anlatacağım, her türlü soruya açığım, arzu edilen anda beni kesip sorabilirsiniz, hiç problem değil. Tamam mı? Burada amaç usulüne uygun bir prosedür yürütmek değil, burada amaç ülkemiz için, belki dünya için çok önemli olan bir konuda sizlere elimizden geldiği kadar -bu benim değil, bu çok özür dilerim, özel bir iş bu, telefon değil bu, alarm- belli bir şeyi anlatabilmek. Ben anlatmaktan çok, tecrübe, deneyim olarak yaşatmayı arzu ederim, onun için şimdi ben size bilgi aktarmayacağım sadece, ben şunu iddia ediyorum: Yani bu yirmi beş dakika, yarım saatten sonra buradaki herkes yapay zekâyla ilgili bir deneyim yaşayacak. Diyeceksiniz ki: "Biz daha önce şahsi deneyimler yaşadık." ama işte, bu farklı olacak, tamam mı? Böyle bir iddiam var, olmazsa siz dersiniz ki "Yapamadın." ben buradayım.

Bu 1979'da Türkiye'de üretilen "teletrans" adlı bir yapay zekâ oyunu, bu ilk bilgisayar oyunlarından, dünya literatüründedir. Ben bunu çok küçük yaşta, 6 yaşındayken oynadım, ben oradaydım ama hiç kimse o zaman yapay zekânın "y"sini bilmiyordu. Daha, benim kıran bir şey var, tabii ki hiç kimsenin günahı yok, ne dedi deminki konuşmacı? Haklıdır, efendim "dijital göçmen", doğru mu? Ne göçmeni dedi? "Dijital göçmen" dedi. Ne demek o? Dijital çağdan önce doğmuş kişi. Şimdi, ben 50'li yaşlardanım, önce mi doğdum? Evet, bilgisayar vardı, emekleme, cep telefonu yoktu. Peki, ben göçmen miyim? Hayır, ben ev sahibiyim. Endüstri 3.0 denilen sanayi devrimi ki bunlar hepsi onun ürünüdür, tartışabiliriz, birincisi kömür, demir, buhardır; ikincisi Ford Otomotivinki elektriktir; üçüncüsü dijital devrimdir, eğer o dijital devrim olmasa şu anda yapay zekâ konuşmuyorduk. 1960'ların ikinci yarısında başlar, benim çocukluğum dijital devrimle üst üste geliyor. Yine aynı şekilde -hemen bitiriyorum, merak etmeyin, sadece kendi anlayışımı anlatmak için bunu söylüyorum- ondan sonra ben yine Commodore nesliyim, bu Commodore 64, hâlâ orijinali bende vardır, aramızda bilgisayar mühendisleri...

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Z80 vardı.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Aynen öyle, aynen öyle.

Ben bir şey daha ekleyeyim size, 1982'de ZX80 vardı, Sinclair Spectrum'un bir önceki modeli, ben onu da gördüm, onunla satranç oynadım ben, 1K onboard hafıza, 16K modülü vardı. Düşünebiliyor musunuz aldığımız yolu? Devam edeyim, bunların hepsi gerçek, istediğinizi sorabilirsiniz, ben oradaydım. Şimdi, beni üzen bir şey var... Osman Bey -ki çok mutena bir insandır, benim Galatasaraydan öğrencimdi, şu anda tabii ki sizin raportörünüz- bir gün ben yapay zekâ konusunda sunum yaparken -hâlâ o kâğıdı saklıyorum- bana bir kâğıt verdi, böyle bir "powerpoint" için, ne yazıyordu biliyor musunuz? Hâlâ duruyor, "sağa tık, bir slayt sağa; sol tık, bir slayt sola" bana bunu yazdı, verdi. Bu ne biliyor musunuz? "Bias" Bu ne? Ön yargı. Osman'ın günahı değil. Eğer yaşıyorsunuz belli bir yerde ise siz bu bilgisayarı baltadan, keserden ayıramayacaksınız, yok böyle bir şey. Bunun sosyolojik sonuçları var, çok kısa söyleyeyim, bakın sizler için daha değerli. Çocuklarınıza, torunlarınıza, kim varsa sizden genç olan insanlara "Ben bundan anlamıyorum." deyip önüne attığınızda, o insan, yanlış anlamayın sizi çok seviyor olabilir ama size olan saygısını kaybediyor; bu bir etik alt üsttür. Ne demek o? Normalde yaşlı insanlar tecrübeli olduğu için toplumumuzda saygı görür, bizim geleneklerimiz de ona göredir, işte el öpmeler, şunlar, bunlar ve öyleydi. Ama şimdi ne oldu? Dijital çağ, yaşlı deneyimini, olgunluğu bir kenara attı ve siz onlardan bir şey istedikçe onlar şunu düşünüyorlar: Bunu dahi yapamıyor, bana verebileceği ne olabilir? Çok dikkat edilmesi gereken sosyolojik bir değişim bu. Bilgisayarın, teknolojinin insan hayatını ciddi anlamda etkilemesi değerleri de etkiliyor. Ben 92'de doktora tezimi, yapay zekâdan yazmak istedim, bana dediler ki İstanbul Hukukta: "Asla yazma, yapay zekânın kışı, uzmanlar biliyorlar, bu iş gelişmeyecek." Ben de etik üzerine tez yazdım. Hukuk anlayışım benim -çok kısa söylemeyeceğim, çok kısasını dahi- etik temellidir. Anlaşamayabiliriz, hukuka giriş kitaplarında "Hukuk, devlet tarafından yaptırımlandırılmış kurallar bütünüdür." yazar, asla ve kata değildir. Hukuk, etik temel olmadan olmaz. Net olarak söylüyorum, mümkün değildir. Anlatabildim mi? Olursa da insanları üzen bir hukuk olur.

Şimdi ben geri döneyim. Çok kısa, sadece beş dakikalık... Bu arada, süreme sonuna kadar sadık kalacağım, hiç merak etmeyin. İnsanları sıkmak hiç doğru değil zaten bir süre sonra -psikolojik bir realitedir- hiç kimse sizi gerçekten dinlemez, ben deneyimli bir hocayım, onun için biliyorum. Şu, beş dakikalık bir film, adı Artificial Intelligence, Yapay Zeka. 2001'de Stanley Kubrick başladı, 2001 uzay macerasını çeken dünyadaki ilk yapay zekâ makinası -ki çok kötü bir yapay zekâdır 1970 yılında o

filmi yani- 2001 Space Odyssey'i çeken Kubrick -ki dahi bir yönetmendir- başlıyor, ömrü vefa etmiyor Spielberg bitiriyor. Bu, filmiden sadece bir giriş, bununla başlayalım, çok hızlı gideceğiz.

Çok teşekkür ederim.

(Video gösterimi yapıldı)

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Şimdi, etik böyle hassas bir mesele. Hepimizin ihtiyacı var, her alanda son derece önemli; bunun inkârı mümkün değil.

Çok güzel, demin bir değerli milletvekilimiz yanılmıyorsa dile getirdi. Biz yapay zekânın etik sorumluluğu üzerine düşünüürken, aynı zamanda kendi etik sorumluluğumuza da bir dönüş yapacağız. Umarım, inşallah, etik farkındalıklarımızı arttıracacağız. Buna da ben çok değer veriyorum bu alanda çalışan bir insan olarak.

Şimdi, bunu bitirdiğimize göre, ben çok hızlı olarak bir soru soruyorum: Frankenstein canavarı mı? Çünkü insan türü, bir şeyi yapabiliyorsa yapar. Yani, şöyle bir şey dedi bir arkadaş bana: "Mecbur muyuz? Yapmayalım yani üretmeyelim yapay zekâyı, bu şekilde devam edelim." O, öyle olmuyor.

Biliyorsunuz, atom bombası bir kez kullanılabilir hâle geldikten sonra Amerika bunu, işte, iki Japon kentinde kullandı. Bana göre, net olarak soykırımdır, Amerika kullandığı için değil, kim kullanırsa kullansın çünkü yani attığınız zaman börtü böcek, bitki, çocuk, hamile hiç fark etmez, hepsini buhar hâline getiriyor. Dolayısıyla, ben bunun etik olarak haklılaştırılabileceğine inanmıyorum. Kimin kullandığının, tekrar söylüyorum, hiçbir önemi yok. Dolayısıyla yapay zekâyı da kullanacaklardır.

Şimdi, Frankenstein meselesine hemen döneyim, niye var? Acaba yapay zekâ bize bir dert, sıkıntı mı olacak, yoksa, işimize mi yarayacak? Tabii ki, iki değerli konuşmacının çok güzeldi konuşmaları hem Sayın Merve Hanım hem Melike Hanım... Melike Hanım'ın paylaştığı görsellerin bir kısmı bilinç dışıdır, Salvador Dali tarzıdır, size dağıtıldı o görseller, çok güzel şeyler onlar. Aynı şekilde Merve Hanım'a sorduğunuz sorularla ilgili de çok kısa bilgi vereceğim.

Frankenstein ilginç bir öyküdür, kadın bir yazardır yazarı, onun için bir tür bilinç dışı doğumdur aslında, doğumu simgeler oluşturulan canavar. Ona bir ahlak veremez Frankenstein. Onun içindir ki "canavar" adı verilir. Aslında canavar değil zavallı, sadece bizden farklı. İşte farklıya tahammül etmek etiğin temelidir. Yapay zekâ bizden farklı, ona tahammül edeceğiz. Bir değerli milletvekilimiz "Bilinçlenecek mi?" dedi, o da çok doğru yani ben de aynen Merve Hanım gibi düşünüyorum ama şöyle bir açıklama yapayım: Yapay zekânın bize verdiği cevaplar... "Çin odası" diye bir deney vardır, bunu bulabilirsiniz. İkisi çok önemlidir: Bir Turing testi, bir de Çin odası. Çin odası, Çince bilmeyen bir insanın elindeki rehberlerle dışarıdan yazılı olarak verilen sorulara Çince cevaplar verebileceğini ifade eden bir deneydir yani ne söylediğini bilmeden doğru söyleyebiliyor yapay zekâ, anlatımı bu Çin odasının. Dolayısıyla, aslında bilinçlenmesine gerek yok ama çok güzel cevaplar verebiliyor.

Şimdi Frankenstein'ı geçelim. Burada iki tanımımız var: Bu Amerika'da bir mahkemenin yaptığı tanım yapay zekâ konusunda. Ben diğer konuşmacıların ne anlatacağını bilmediğim için her şeyi kapsayan bir şey getirdim. Muhterem hazırun ne isterse o tarafı açabiliriz ya da hiçbirini açmayız ve iftara gideriz; o da bizim seçeneğimiz.

Yapay zekâ nedir? Hiç kafa karıştırmaya gerek yok, insanı taklit eden bir program, bu kadar, başka hiçbir şey değil. Peki, neden bizden güçlü? İki konuşmacı da aslında satır arasında değindi, çok hızlı işlem yapıyor, inanılmaz sayıda veriyi gözden geçirebiliyor. Onun için yani bu grubun mesela -yani yalan da değil- hepimiz sistematik çalışsak on beş-yirmi yılda bakabileceğimiz bir veriyi dakika sürmüyor kontrol etmesi. Onun için yapay zekâ çok büyük bir güç. Neden etiğe ihtiyacı var? Nedir yapay zekâ etiği? Bu da bir yargı kararı. Yapay zekânın sorumlu olarak, sorumluluk sahibi olarak çalışması. Burada hayati 3 tane ilke var. Ben sorunuza... Yine, çok değerli -ne diyelim- hazırunun birisi sormuştu. "Yasa yapalım mı?" Ben hukukçuyum. Kazuistik olmamak şartıyla -"kazuistik"ın anlamını biliyoruz- yani her şeyi tek tek saymamak şartıyla kesinlikle yasa yapalım, kesinlikle yasa yapalım, ben onun için buraya geldim yani çok istiyorum yasayı ama nasıl yapalım, onu tartışırız.

Şimdi Turing ve Arf haklı mıydı? 1950'de dünyada ilk kez "Turing Testi" denilen testi ortaya koyan İngiliz matematikçi Alan Turing. Hatta, biliyorsunuz, filmi yapıldı çünkü savaşta Alman şifrelerini kırdı. Alan Turing'in bir özelliği var, Alan Turing bunu yazdığında 1950'de, dokuz yıl sonra, bizim 10 liranın üzerinde resmi olan Cahit Arf matematikçimiz Erzurum'da bir açılış konuşmasında lise ve üniversitelerin "Makine düşünebilir mi?" diye bir makale yazdı ve bu makale şu anda internette açık erişimde yani okunabilir. Arf hem Turing'i anlattı hem kendi düşüncesine göre bizim yapay zekâyı karşı ne gibi beklentilerimiz olabilir, yapay zekâdan ve ona karşı ne gibi üstünlüklerimiz var, onu anlatmaya çalıştı. Onun için, ben, bizim ülke olarak, toplum olarak Cahit Arf'a da borçlu olduğumuzu düşünüyorum şahsen değil yani Cahit Arf'ın şahsına değil. Ama bu olay başladıktan sadece dokuz sene sonra...

Bakın, 1950'leri konuşuyoruz, bugünü değil, bugün saniyede de anlatabilirsiniz. Dokuz yıl sonra aynı, benzer bir makaleyi getirdi ve Erzurum gibi bir yerde halka sundu bunu. Dolayısıyla, eğer Cahit Arf'ın arkasından giden, onu izleyen insanlarımız olsaydı, bugün Türkiye Merve Hanım'ın üzüldüğü durumda olmayacaktı. Onun için bunlara dikkat edelim, önemsiz değil bunlar.

İkisinden alıntı yaptım, önemi yok, ikisi de çok değerli insanlar ve paralel düşünüyorlar. Bu şimdi çok ilginç bana göre, siz öyle mi bulacaksınız bilmiyorum.

Bakın, yapay zekâyı ilgili ne bekleyebiliriz, ne gibi zayıf yönleri var? Burada benim ve yapay zekânın çok küçük bir tartışması var. Sizi ilgilendiriyor, sebebi, onun mantığını anlayacağız bu tartışmayla.

Şimdi, bakın, yukarıda ben sadece "..."¹ diyorum. Bu bir yapay zekâ ve geçen yıl oluyor bu konuşma, çok kısa bir konuşma. Benim "..."² cevap veriyor, "..."³ Peki, çok güzel, şunu demek istiyor: "Sen bana 'Günaydın.' dedin ama şu anda gerçek

¹ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

² Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

³ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

saat akşamüstü sekizi on bir geçiyor -tarihi veriyor- senin duygusallığını takdir ediyorum ama eğer söyleyeceğin bir şey varsa spesifik, bu akşam -bir daha vurguluyor akşam olduğunu, yani benim hata yaptığımı, bu bence kabalık- onu sor." diyor. "..."⁴ yani "Bırak numarayı, bırak laf salatasını, sadede gel." diyor bana. İşte, delil, buyurun, alırım açık. Aşağı iniyorum, ben de diyorum ki, bakın, ne kadar alttan alıyorum. "..."⁵ "Lütfen, hatırla, farklı yerlerde farklı saatler var." Ben bunu söyleyince, tak, jetonu düşüyor ve diyor ki: "Aman, özür dilerim, ben büyük hata yaptım, siz kesinlikle haklısınız, farklı saatleri var -bakıyor o anda panik yapıp benim nereden bağlandığıma- İstanbul, öyle ya, sizde sabah..." Niye kalbimi kırdın, neden bunu yapıyorsun? Çok açık bir özelliği yapay zekânın. Onun için gözümüzde büyütmeyle, yapay zekânın arkasında, böyle oturan bilgisayar başında belirli karakterler var. Bu insanlar şunu söylüyorlar ona: "Bütün dünyada sana bir sürü farklı amaçlı insan bağlanacak. Bunlar saçma sapan şeyler söyleyecekler. Senin işlemci zamanını -ki bu milisaniye, milisaniye, milisaniye; çok az bir şey ama olsun, bütün dünyaya hizmet veriyor, unutmayalım- çalışacaklar. Sen bu insanları dinleme, hadlerini bildir, sadede gelsinler." Bunun arkasında gayet asık suratlı, işletmecici kafasıyla düşünen bir insan var. Onu yakaladım ben, bu yapay zekânın bilinç dışı. Dışı falan değil, bu insan işte. Neden bana haddimi bildiriyor? Bir de "tonight" diyor yani "Bu akşam, sen hata yaptın." Hayır, ben hata yapmadım, sen olaya geniş bakmıyorsun çünkü sen ekonomik kafayla bakıyorsun. Dolayısıyla şunu unutmuyoruz: Yapay zekâ asla ölümlü bir tanrı değil, yapay zekâ şu anda insan ürünü bir şey. Nesnel değil yani efendim, bilgisayardan çıktı, kader; yok öyle bir şey. Yapay zekâ çok rahat manipüle edilebilir. Bu bir örneği, bu manipülasyon bile değil, bu direkt emir. Dolayısıyla, yapay zekânın arkasında bir insan olduğunu ve onun yapay zekâyı bir şeyler öğrettiğini "data" yoluyla -ikisini de anlatacağım- ya da algoritmayla hiçbir zaman unutmayalım, tamam mı, çok basit bir örnek.

Şimdi, geçtim, etik bir yapay zekâ yaratabilir miyiz? Bana göre bu "10 emir" benzetmesi, kesinlikle yaratabiliriz. Birbirimizi anlamamız lazım. Bu Babil Kulesi'dir, onun için birbirimizi anlamamız gerekiyor. Hemen hızlı olarak geliyoruz olayın özüne. Yapay zekânın etik olmasının bir, iki şartı var. Sadece yapay zekâ değil, bizim de etik olmamız lazım. İlk anlatacağımız şey şu: Etik kaygılar gerçekte olmayacak, ideal alemlerde yaşanılacak şeyler değildir. Etik, bu dünyada bize daha iyi bir hayat için gereken aynı hava, su gibi en temel, en önemli kurallar bütünüdür, bizim davranışlarımızı yönlendiren ilkeler bütünüdür. Onun için etik bir insan, başkalarına zarar vermeyen, onlar için faydalı, onlara daha iyi bir hayat sürmeleri için yardımcı olan bir insandır. Anlatabildim mi? Çok basit bir şey söyleyeyim, eğer siz etiğe dikkat eden bir temizlik işçisiyseniz işinizi çok iyi yaparsınız ve orada insanların halk sağlığı tehlikeye girmez en basitiyle ya da çevre kirliliği daha az olur. Anlatabildim mi? Etiğin her meslekte var olması lazım, etiğin herkes için olması lazım.

Yine benim karşı olduğum bir şey meslek etiği. Efendim, Yargıtay çok uzun bir kitapçık hazırladı Yargı Meslek Etiği diye. Burada sadece hâkimler yok; hâkimler var, savcılar var ve kalem çalışanları var yani büro çalışanları var; baş tacı, hiçbir şey yok ama benim orada bir önerim oldu, asla dikkate almadılar. Sebebi şu: Yurt dışına bakıyoruz, yurt dışına baktığımız zaman onlar ne yaptı, onlardan geri kalmayalım. Ben önyargılı olabilirim, hiçbir zaman ben yasa çalışmasında yer almadım, onu siz daha iyi biliyorsunuz her bakımdan. Ben de diyorum ki: Bizim temel endişemiz, geri kalmamak olması, bir kere de biz bir şey yapalım, yanlış yapalım ama Allah aşkına bir şey yapalım, desinler ki: "Türkiye bir yapay zekâ düzenlemesi yaptı. Şunu, şunu, şunu öngörüyor. Acaba neden bu insanlar bunu öngörmüş?" Böyle bir hamle yapmamızda bana göre hiçbir sakınca yok çünkü zaten hata yapacağız, ondan kurtuluş yok, onu söyleyeyim yani yüzde 100 olarak. Yapay zekâ çok iyi öğreniyor. Ben kendim konuşurken geçen sene bir espri yaptım yapay zekâyı, onu sildi, getiremedim size, getirecektim. Dedim ki: Yapay zekâ, birçok insan tanıyorum, senden kötü espri yapıyorlar. Bunu nazik söyledim, İngilizce olarak. Ondan sonra o da bana geçen sene bir açıklama yaptı, hiç anlamadı; ChatGPT türü. Bu sene aynısını Copilota yaptım. Copilot çok güzel anladı ve bana "Canım, ben o kadar nüktedan değilim. Sonuçta her şey 0 ve 1'lere dayanıyor." diye çok güzel bir cevap verdi. Dolayısıyla, bir senede cinası anlaması, benim nükte yaptığımı anlaması ki bunu da yazdı çok önemli. Yani bugün yapacağımız yasa yarın için geçerli olmayacak. Onun için çok önemlidir bu hukukta aynen Fransız Medeni Kanunu'nun ilkeleri gibi. Fransız Medeni Kanunu 1804'tür. "Code Napoléon; Code civil" değil mi? Dolayısıyla, aynen onun gibi, eğer genel ilkeleri, etik ilkeleri düzenlersek bu kanun kalıcı olur ama ayrıntıya girersek olmaz. Güvenlik yani maliyetine veya riskine rağmen benim düşüncem -sonuçta sizin kararınız olacak- kesinlikle genel ilkeleri saptayan, üst ve soyut bir düzenleme yapmak. Diyeceksiniz ki: "İşe yarar mı?" Yarar. En basit kural dahi kuralsızlıktan iyidir. Anlatabildim mi? Yine bir soruydu, ona da cevap vereyim üzerinden. Çünkü benim alanım, ben hukukçuyum, bunu sonuna kadar da savunurum, kendi görüşümü, onu söyleyeyim. Yanlış olabilir, eğer makul açıklarsanız orada da tabii ki hiç itirazım yok. Şimdi, şöyle bir şey -bu soru geldi, şuradan bir milletvekilimizden diye hatırlıyorum- efendim, düzenleyelim mi yoksa gelişmeye mi bırakalım? Şimdi biliyorsunuz, Amerika "common law" ülkesi. Ne demek "common law"? Bizim gibi genel kanun var ama "act" veya "sequ" yapmıyorlar. Mahkeme kararları dizisiyle bir ilke belirliyorlar, buna doktrin denir. "Common law"da bizim kanun maddelerine benziyor. Şimdi, basit bir örnek vereyim, diyelim ki iki eş gidiyorlar boşanmak üzere. "Neden boşayacaksın?" diyor, "Bana herkesin arasında tokat attı." diyor. Burada Amerikan hâkim boşanma kararı veriyor. Başka bir olayda iki eş gidiyorlar, o diyor ki: "Benim herkesin arasında saçımı çekti ve şiddet kullandı." Ona da; işte öbürü "Yumruk attı." diyor falan filan. 5, 6 karar, 10 karar sonra -ben basitleştiriyorum- bu kararlarda boşanmanın asıl nedeni olan noktayı -bu bir mahkeme kararı, teorik olarak ikiye ayırır "common law"da ama onlara girmiyorum, Latince adları var- asıl nedeni saptıyor. O ne? İşte, tokat, yumruk, saç çekme, şu, bu, asıl neden şiddet kullanma ve aşağılama etrafta insanlar varken. Dolayısıyla buna örnek veriyorum. "Violence doktrine" diyorlar şiddet doktrini, sonraki davalarda tıpkı bizim kanun gibi bu "violence doktrine" ölçü normu olarak kullanılıyor ve boşayıp boşamadığına buna göre karar veriyor ama atfını orijinal davalara yapıyor hukuken, konu bu. Şimdi, neden bunu anlattım? Amerikalıların şu anki pozisyonu şu: Bir ilkeleri var, doktrinleri var "leave AI alone" yani yapay zekâyı yalnız bırak, kendi başına bırak. Bu şu anda Amerikan mahkemelerinde geçerli bir ilke. Ne demek bu? Yapay zekâyı ilgili davalara bakıyorlar

⁴ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

⁵ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

ama asla ve kat'a -Amerika'da hâkimler çok serttir- "strait" yani dar bir düzenleme yapmıyorlar. Bunu hem "liability"de yani haksız fiil sorumluluğunda hem mal üretenlerin sorumluluğunda hem de cezai sorumluluk da... Biliyorsunuz yapay zekâ birisini ezdi, öldürdü, Uber'in aracı öldürdü. Ölümünde "safety driver"da vardı yani bir siyahi hanım da orada şoför olarak oturduğu hâlde o da dalmış görmemiş tabii, kendi gidiyor nasılsa diye. Dolayısıyla, her iş sorumluluk türünde o davaya özgü karar veriyor ama yapay zekâyı sınırlamıyor. Bunu hiç unutmayalım yani Amerikalıların şu anki dengesi, balansı insanları koruyalım, haklarını her bakımdan emniyete almak için sıkı düzenlemeler yapalım mı, yoksa yapay zekâyı başıboş mu bırakalım? Onlar çok açık söyleyeyim, üstü örtülü olarak başıboş tercih ediyorlar ama sadece şu: Mevcut davada, yapay zekânın zarara neden olduğu davada kesinlikle mahkûmiyet veya her neyse yani sorumluları cezalandırıyor ve tazminata hükmediyorlar ama bunu genelleştirmiyorlar. Ne diyelim? Gelişime, yapay zekânın çalışmalarına engel olmasınlar diye. Tekrar söylüyorum: "Leave artificial intelligence alone" tamam mı? İkinci "Robot common sense" var, robotların sağduyusu demek bu da. Bunu da benzer şekilde yapay zekâ insan hayatına fizik olarak girerse nasıl davranmalıdır diye çok basit bir şey bu. Burada ilkeleri var ama hani bu saatte olmasın, insani olmuyor, anlatmayayım ben. Çok kısa olarak şu: Ne kadar insani davranır ve insan bakış açısına göre davranır; bu, yani bir robotu biz nasıl insan ihtiyaçlarına duyarlı hâle getiririz, olay bu. Yani robot, "common sense" robot sağduyusu diye böyle bir kavram var. Bu ilkeyle, o 2'nci ilke şu an Amerika'nın devlet politikası olarak diyebileceğim bir yöne doğru gidiyor. Yani denge kuralım. Biz bireysel olaylarda tazminata hükmedelim ama genel olarak yumuşak bir düzenleme yapalım ki şeyi engellemeyelim.

Şimdi, nedir etik meselesi? Bakın, bunu çok net olarak söylüyorum, çok açık söylüyorum yani sizin veya başka bir kimsenin bu dünyada -bulursanız gelin- başka bir şey bulması söz konusu değil çünkü işin mantığı böyle gidiyor. Ne demek o? "Bias" diye bir şey var, "ön yargı" diyorlar, biraz daha geniş. Şimdi ne demek? Çok basit bir örnek...

Başkanım, kaç dakika konuştum, ne kadar zamanım var?

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - On dakikamız var Hocam, kaç dakika konuştuğunuza bakmadım ama on dakika var.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Eyvallah, eyvallah, beş dakika var.

Şimdi buraya gelelim, ön yargı. Ön yargı ne? Çok basit olarak şu: Siz çocuğunuzu büyümesi için -ki demin hanımefendi de söyledi, Melike Hanım- mümkün olan o şehirdeki en kötü mahallelere gönderir misiniz? Normalde göndermezsiniz. İşte, yapay zekânın etik sorumluluğu tamamen buna dayanıyor. Yapay zekâyı hangi datalarla eğiterseniz yapay zekâ o oluyor. Daha kötüsü; insanın bir doğası var, eski ifadeyle fitrat yani bizim bir doğamız var, ne kadar uğraşsan belli bir yere gidiyoruz gibi. Yani bu büyük bir tartışma ama. Yani ne kadarımız doğal, ne kadarımız sosyal? Dolayısıyla yapay zekânın doğası olmadığı için yapay zekâya gönderdiğiniz data seti onu bir şeytan da yapabilir, bir melek de yapabilir ve çok korkunç şeylere dönüştürebilir. Bunun örneği var, Microsoft'un -Tay olması lazım- bir "chatbot"u var -2016 mıydı, 2018 miydi- buna "Bir gün de tamamen internetten öğrensin." demişler, o günkü Twitter'dan öğrenmiş, bir günde 72 bin -tabii çok hızlı atıyor- "tweet" atmış ve öğleden sonraki "tweet"leri tamamen ırkçı, tamamen ayrımcı ve kadınlara karşı büyük hakaretler içeriyor. O gün kaldırmak zorunda kalmışlar bu "chatbot"u ve Microsoft özür diledi, bu gerçek olay.

Aşağı inelim: Mahremiyet. Mahremiyet yani veri her şey yapay zekâda. Algoritmayla eğer bir şey yapmadılarsa veriyle çok güzel manipülasyon yapılır. Mahremiyet çok önemli, sizden elde ettiğini sizin zararınıza kullanmaması lazım ve elde ederken de sizin izninizin alması lazım. Bu, tıp etiğinde de olan bir şeydir, etik birdir zaten, aydınlatılmış onam.

Üçüncüye gelelim, bu en önemlisi. "Drone"larla ilgili bir soru vardı. Bende 10 tane "drone" örneği var. 2013'ten itibaren "drone"lar kendi karar veriyor ve burada iki saldırı şekli var. Bunlar korkunç şeyler. Nedir o? Biri klasik: "Targeted strikes" Nedir bu? Hedefli saldırı. Gidiyor "drone" oraya, soruyor merkeze, diyor ki -işte zaten on-line görüyorlar- "Şunu gördüm, öldüreyim mi?" İşte, bilmem kim. "Kimlik onaylıyor musunuz?" "Onaylıyorum, öldür." Pat öldürüyor burada. Bu klasik yöntem ama şimdi öyle değil. "Signature strikes" var. Bu öyle deney falan değil, bu oldu yani. Daha güzelini söyleyeyim, bizim bir "drone"umuz yapmış, onu da öğrendim, son derece üzülüm. Şey savaşında Kuzey Afrika'da, "Kargu-2" diye bir şey "drone"umuz varmış bizim, kamikaze "drone", kendini çakıyor. Bunu bulabilirsiniz, bende gizli bilginin ne işi var? Dolayısıyla bu "drone"u biz savaşta bir tarafı desteklemek için vermişiz, bu "drone" çakmış, kendini patlatmış. Birleşmiş Milletler kendi karar veriyor. "Signature strike"ı söyleyeyim, bitireyim. Kendi karar veriyor. Neye göre? Siz hedefi tanımlıyorsunuz, mesela işte sakallı, Toyota kamyonla giden, şusu busu olan, işte şöyle hareketler eden. "Drone" onu gördüğü anda sormadan bu özelliklere sahip grubu bombalıyor ve Amerika Yemen'de bir düğün konvoyunu 2013'te vuruyor, gelini öldürüyor, 12 kişiyi öldürüyor ve tarihe geçiyor bu konuda, 2013! Onun için "drone"lar kendi kendilerine hareket ediyorlar. En önemli nokta şu: Ölüm kalıma "drone"lar karar veriyor. Pandemide triyaja da "drone"lar karar verdi. Nedir triyaj? Bir sürü hasta aynı anda geldi, bizim 2 tane solunum ünitemiz var, hangi ikisini bağlayacağız? 8 hasta var. Bu triyaj. Bu ölüm ile kalım arasında karar vermek ve bu yaşandı Türkiye'de. Dolayısıyla hastanın özellikleri yapay zekâya veriliyor, yaşama şansına, yaşına, şuna buna göre diyor ki: "Şu ikisine takacaksın." Öbür 6 kişi artık kurtulursa kurtulur, ölürse ölür. Onun için bu tip konularda hesap verilebilirlik çok önemli.

İndik buraya: Özerklik. Otonomi de aynen bunlarla bağlantılı. Dolayısıyla yapay zekânın etik konusu çok önemli. Etik ilkelerden en önemli olan şeffaflıktır. Biz bu konuda -Merve Hanım çok güzel anlattı- herhangi bir yapay zekânın karar süreçlerini her zaman anlayamayabiliriz, takip edemeyebiliriz ama kesinlikle ve kesinlikle onu bir düzenlemeye tabi tutmalıyız. Ne diyelim? Programcının onu, anlayabileceğimiz bir bilgiyi bize vermesi, hatta bana göre... Burada Osman Bey'le anlaşılamamıştık daha önceden. Şimdi 2 tür dil var bilgisayarda, bir tanesi direkt işlenenler, öbürü "compile" edilenler. Şimdi, burada bana göre bir etik programı yapay zekâyı kontrol etmeli çünkü biz onu direkt olarak kontrol edemeyiz. Bunun için de şeffaflık ve programın çalışma mantığının ve veri setinin mutlaka paylaşılması lazım. Tabii, ticari sırda girecek.

Saygılarımı sunuyorum. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Evet, ben de çok teşekkür ederim Değerli Hocam, süreye de sadık kaldınız.

Tabii, beş dakikamız var. Muhtemelen sorusu olan arkadaşlar olabilir, bütün soruları bir defada kısa kısa da alabiliriz, hocama tek sözde cevaplama hakkı veriniz.

Zülküf Bey'den başlayalım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben Değerli Hocama da çok teşekkür ediyorum, daha önce sorduğumuz sorulara da cevap aldık sunumunuzda.

Zamandan da kazanmak için çok hızlı soracağım. Bir yasa düzenlemesine ihtiyaç var ama genel düzenlemeler...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Ben sizin

kadar hızlı cevap veremem ama elimden geleni yaparım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Estağfurullah Hocam.

Yasa düzenlemesine ihtiyaç var, hatta "Ön alıcı olalım." dediniz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Doğru.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - "Ama genel düzenlemeler olsun, kazuistik olmasın, spesifik olmasın." dediniz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Doğru.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Peki, bizim sürekli yasa yapma teknikleri noktasında eleştirdiğimiz, Anayasa'nın belirlilik ilkesine aykırı bir durum ortaya çıkmaz mı? Birinci sorum o.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Güzel.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - İkinci sorumu da sorayım hızlıca.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Yuttum, cevabı yuttum şu anda.

Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - İkinci soruyu da sorayım.

"Yapay zekâ, Uber birisini öldürdü." dediniz. Oradaki...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Ölümüne sebep.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ölümüne sebep oldu. "Orada bir bilinç yok." sorusuna cevap da verdiniz ya tıpkı Merve Hocamız gibi. Oradaki bir yönlendirmeden kaynaklı bir öldürme miydi? Yoksa yapay zekânın kendi...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Şimdi ikili. Bir, kamera o arka planı -akşam olmuş yani ne diyelim, alaca karanlık- tam akşam basarken algılayamamış yeteri kadar. İki, algoritma da onu çözümleyememiş. Bakın, bilgisayar piksellere ayırarak düşünür. Yani arka plandan beni ayırması lazım, yoksa bir görür o beni. Dolayısıyla ikili; bir, kamera eksikliği yani ne diyelim, yetersiz bir kamerası var; iki, algoritmada veri işlemeyi iyi yapamıyor. Tamamen kaza.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Birinci sorum önemli Hocam ama. Onu şey yaparsak...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Hah, şimdi dediğiniz belirlilik ilkesi benim canım ciğerim. Bir hukukçu olarak sonuna kadar inanıyorum. Burada insan haklarını korumak için bunu yapıyoruz yapay zekâyâ karşı, doğru mu? Bunda hiç kuşumuz yok. Uygulamada hâkimlere ben geniş takdir yetkisi verilmesi kanaatindeyim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Biz öyle değiliz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - İşte verirsek bir sakıncası olacağını düşünmüyorum. Yani şu an mutlu muyuz vermediğimiz için? Bana göre değiliz. Onun için bence verelim. Niye verelim? Başka çare yok. Neden başka çare yok? Bakın, burada yapay zekâyâ ilgili zaten çok önemli konuları biz kısıtlayacağız, hiç tereddüt yok. Hatta Avrupa Birliği 3 tane şey yapıyor, kapatıyor onları, "Bir, savaş için karışamazsın; iki, istihbarata karışamazsın; üç, bilimsel araştırmaya karışamazsın." diyor. Ben onlara da karşıyım yani savaş için bana şöyle bir -en azından askeriye bunu yapacak, millî güvenlikçiler- sıralama yapsın "çok önemli olanlar" "olmayanlar" gibi. Yani bir insana, bir gruba "Sen muafsın." denmez bana göre. Anlatabildim mi?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Daha somutlaştırayım o zaman Hocam. Çok özür dilerim, bitiriyorum.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - "Hâkimlere geniş yetki verilmeli." düşüncesi belki Amerika için. Bugün Türkiye şartlarında sizce bu...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Bakın, şöyle söyleyeyim. Şimdi bunlar kaydediliyor, bakın, Anadolu Ajansı, şu bu...

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Bir kere Meclis kaydediyor Hocam.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - "Meclis kaydediyor." O nasıl bir şey o, Meclis kim?

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Meclis Tutanak.

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Tutanaklar.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Ha, tutanaklar. Tamam, iyi, tarihe geçeceğiz.

Şimdi, şöyle bir durum var: Hâkimlerinizi güvenilir şekilde yetiştireceksiniz, başka çare yok. Şimdi, benim bildiğim bir iki örnek var. Ben avukatlık yapmadım hayatımda ama şimdi burada örnek vermem de kötü bir şey değil. Mesela bilmediği için o gün davaya gelmediğini gördüğüm insan var. Şimdi, bunun olmaması lazım ama hep öyle. Neden? Siz öğretmiyorsunuz. Peki, bu kadar.

Buyurun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Evet, başka sorusu olan milletvekilimiz?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Yok herhâlde, var mı? Soracaksanız çok memnun olurum, sormayacaksınız kırılıyorum ama sorun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Peki, çok istediniz, sorayım Hocam madem.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Buyurun.

Siz zaten herkese sordunuz, onun için ben alındım biraz.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sordum, size de sorayım.

Şimdi, Avrupa Birliği regülasyon yaklaşımı ile ABD'nin yani Amerika Birleşik Devletleri'nin regülasyon yaklaşımı hakikaten farklı oldu.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Doğru, doğru.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Biri "ex-ante" eğilimi tercih etti, öncesinde kurallar seti hazırladı. Bence, Amerika, daha önceki kendi yaklaşımlarını tekrarladı ve "ex-post" bir yaklaşımla "Hele bir ilerleyin, sonra görürüz." dedi. Sizce Türkiye'ye uygun olan mevzuat regülasyon yaklaşımı ne olmalı o zaman?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Şimdi, çok Değerli Başkanım, bakın, Arf'ı onun için örnek verdim. Sizleri de onun için çok önemli buluyorum yani göreviniz, hakikaten -bu espri falan değil- kutsal. İkisini de umursamayalım, bizimkini yapalım, ne olur, lütfen; yapabiliriz, bunda kötü bir şey yok. Dengeleri istediğimiz gibi seçeriz, hata yaparsak, bakın, bu nedenle hata olsun, bugüne kadar bu memleket hiç hata yapmadı mı? Yaptı. Benim cevabım bu, oldu mu? Peki. Onun için ben kendi özgün yaklaşımımızı ileri sürmemiz gerektiğini ve bunu savunmamız gerektiğini düşünüyorum. Bundan sonra yapay zekâyla ilgili düzenleme yapacak ülkeler, gruplar desinler ki: "Avrupa Birliği modeli, Amerika modeli, Türkiye de acayip bir şey yaptı." Benim savunduğum bu.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Biz yaparız.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - İnşallah.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Türkiye Büyük Millet Meclisi hep yapmıştır.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Eminim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Kendine özgü, kendisine yakışır davranış içerisinde olacaktır, ona eminim.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AHMET ULVİ TÜRKBAĞ - Muhakkak, muhakkak.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Evet, değerli arkadaşlar, herhâlde söz isteyen yok. Süreyi de verimli kullanmış olduk.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, bugün sunum yapan konuklara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Ben, bugünkü konuklarımıza, tabii, diğer hanımefendi konuklarımıza da -biri Japonya'dan, biri Londra'dan katıldı; onlar bizi duyuyorlarsa- tekrar buradan teşekkür ediyorum. En sonra da tabii ki Hocamıza çok teşekkür ediyorum bu faydalı bilgilerden dolayı.

Bir de tüm konuşmacılarımızdan şöyle bir istirhamımız olacak, onu muhtemelen sekretaryamız da iletcek. Tabii, sunumlarını yaptılar, sunumlarını aldık biz; konuşmalarını da yaptılar. Hani Sayın Hocam da dâhil olmak üzere eğer bu konuşma içeriğini bize yazılı olarak da gönderirlerse çünkü uzman heyetimiz raporu hazırlarken ondan istifade etmiş olacak.

Evet, Komisyonumuzda bugünkü gündemde görüşülecek konu kalmadığından toplantıyı sonlandırıyoruz; önümüzdeki hafta başka bir konuyla tekrar bir araya geleceğiz.

Hepinize iyi akşamlar, iyi iftarlar.

Kapanma Saati: 18.03